

BULLETIN SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

ROČNÍK 21
ČÍSLO 1/2013

Slovenská
asociácia
knižníc

OBSAH / TABLE OF CONTENTS

Daniela Džuganová: Stretli sme sa v Univerzitke /3

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (Martin, 12.3.2013) / GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (Martin, March 12, 2013)

Daniela Džuganová: Správa o činnosti SAK od Valného zhromaždenia v roku 2012/ Annual Report of the Slovak Library Association to the 2012 General Assembly /5

Uznesenia z Valného zhromaždenia SAK / SLA General Assembly Resolutions /11

Plán práce a aktivít SAK na rok 2013 / SLA Plan of Activities 2013 /12

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Kamila Prextová: Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013 / Košice – European Capital of Culture 2013 /15

Ludmila Jászayová: 60 rokov Okresnej knižnice v Bardejove / 60 years of David Gutgesel District Library in Bardejov /20

Ivana Palkovičová, Ján Kollár: Reštaurovanie vzácnej tlače zo 17. storočia z fondov Univerzitnej knižnice v Bratislave / Restoration of rare printing from the 17th century from the collection of the University Library in Bratislava /25

Predstavujeme nových členov SAK / Introducing New SLA Members

Helena Klobučniková: Mestská knižnica E. Štúra Bánovce nad Bebravou/ The City Library of E. Štúr in Bánovce nad Bebravou /30

Zo života nečlenských knižníc / From the Life of Non-member Libraries

Anna Gömöröyová: Knižnica alebo Základné informačné stredisko VTEI? / a Library or an Information Centre of Scientific and Technical Information? /33

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka/ Our Survey: A Look on the Library Profession

Veronika Šikulová: Čítanie je IN! / Reading is trendy! /37

INFORMÁCIE / INFORMATION

- Daniela Džuganová: Cena Slovenskej Asociácie Knižníc za Aktívnu Činnosť Knižnice – SAKAČIK 2012 / The Slovak Library Association Award for Library Activities – SAKAČIK 2012* /38
- Daniela Džuganová: „Partnerstvo alebo spojme svoje sily“ - knižnice podporené v roku 2013 / „Partnership or Let´s Work Together“ – Libraries Supported in the Year 2013* /39
- Otvárací ceremoniál Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013 a košické knižnice/ Opening ceremony of Košice - European Capital of Culture 2013 and Libraries in Košice* /40
- Blažena Blaháčová: Čítanie ako literárny zážitok/ Reading as a Literary Experience* /44
- Darina Kráľová: Poetky Eva Luke a Dana Podracká navštívili Univerzitnú knižnicu UCM v Trnave / The poets, Eva Luke and Dana Podracká, visited the Library of the University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava* /46
- Dana, Chalupková: 16. storočie v zrkadle knižnej kultúry. Tlač 16. storočia – výskum, spracovanie, digitalizácia. Medzinárodná vedecká konferencia, 6. – 7. november 2012/ The 16th century in the mirror of book culture. The prints of the 16th century – research, processing, digitization. International Scientific Conference, 6 -7 November, 2012* /47
- Blažena, Blaháčová: Ilustrovala Medušku aj Operáciu Orech a iné dedkoviny./ Alena Wagnerova, the illustrator of the books “Meduška” and “Operácia Orech a iné dedkoviny”* /49
- Katarína Soukupová: Knihou Záhoria 2011 bola Encyklopédia Suchohradu / The „Encyclopedia of Suchohrad“ has become the book of Zahorie region 2011* /49
- Zuzana Babicová: Zasadnutie redakčnej rady Bulletinu SAK netradične / The meeting of the Editorial Board of the Bulletin of SLA unusually* /51

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

- Emília Antolíková: Spolupráca s knižnicami v Českej republike / Cooperation with Czech libraries* /52

PERSONÁLIE / PERSONALITIES

- Daniela Džuganová : Rozhovor na diaľku... s jubilujúcou Danielou Gondovou / a jubilee interview with Daniela Gondová* /54

STRETLI SME SA V UNIVERZITKE...

...a opäť cestujem do Bratislavy. Po x-týkrát v roku. Tentokrát výnimočne, pri príležitosti slávnostného otvorenia Týždňa slovenských knižníc. Pozerám z okna idúceho vlaku a spomínam si na istú reláciu v rádiu, kde mne neznámy autor prirovnal profesionálny život vedca k idúcemu vlaku. Vlak ide raz rýchlo, inokedy pomaly, ľudia nastupujú a vystupujú, ale on si pamätá len niektorých z nich. Aj ja si v tejto chvíli vybavujem tých mojich kolegov a kolegyne, ktorí so mnou „cestujú“ na dlhej ceste budovania profesijnej organizácie akou nesporne je Slovenská asociácia knižníc. O jej životaschopnosti sa vždy presviedčame na valných zhromaždeniach, z ktorých to posledné sa konalo 12.marca 2013. Pri životnom jubileu bývalej dlhoročnej predsedníčky Danky Gondovej a hodnotení 20-ročnej existencie SAK som si podrobne zaspomínala na dve desaťročia, v ktorých SAK vstúpil do nášho profesijného života. Práca, ktorú robíme, je hodná nasledovania, o tom svedčí rozširovanie našich radov o nové členské inštitúcie.

Pýtam sa sama seba, či dejiny ocenia naše úsilie dôstojne a nezištne obhajovať a riešiť problémy knihovníkov či knižníc. Slávnostné otvorenie Týždňa slovenských knižníc v Bratislave na pôde historického nádvorja Univerzitnej knižnice dňa 18. marca 2013 toho bolo hodné. Osobná účasť ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR ako aj štátneho tajomníka MK SR poukázala na záujem riešiť veci knižničné - a upozorniť na ich význam v demokra-

tickej spoločnosti. ...cesta vlakom ubieha pomaly a ja uvažujem ďalej.

Žijeme v rýchlej dobe, nedávno sme oslavovali vianočné a novoročné sviatky a už nám klopujú na dvere sviatky jari. Táto doba, napriek tomu, že ju vníma väčšina z nás ako ťažkú a komplikovanú, paradoxne má aj svoje pozitíva. Naša knižničká komunita si čoraz intenzívnejšie a veľmi vážne uvedomuje skutočnú podstatu svojej existencie a hodnoty, ktoré vytvára. Určite by aj do budúcnosti chcela patriť medzi vyspelé komunity, ktoré sa rozhodujúcim spôsobom podieľajú na výchove a vzdelávaní, spoločenskom a kultúrnom raste generácií rôznych vekových skupín. Na rozdiel od minulosti, kedy zmeny a procesy sa vyvíjali systematicky a väčšinou dlhodobo, tie dnešné sú rýchle, niekedy doslova vyražajúce dych. Veľmi výrazným spôsobom do nich zasahuje existujúci spoločenský a politický systém, no azda najvýraznejším spôsobom zasahujú do našej profesie informačno-komunikačné technológie. V tejto súvislosti som si spomenula na článok z akademického prostredia, kde sa písalo o zaujímavej panelovej diskusii na jednej univerzite. Témou diskusie bol štartujúci proces postupného preskupovania moci v spoločnosti do rúk ľudí využívajúcich informácie a znalosti, ktoré novodobé technológie ponúkajú. Mnohí diskutujúci s úsmevom reagovali na názor, že „mocní tohto sveta“ budú ľudia vzdelaní, technologicky zruční, informačne gramotní,

predvídajúci technologický vývoj a jeho dopady na spoločnosť. Realita posledných rokov len potvrdzuje uvedené prognózy (napr. oblasť sociálnych sietí, komunikácie a manažovania komunít). Knižnice ako komunitné a vzdelávacie inštitúcie sú skutočnými centrami poskytovania informácií, tvorivých nápadov, postupne sa stávajú kľúčovými miestami v meste, regióne či na škole. Každý typ knižnice je iný, svojský a dominantný pre svojich čitateľov či používateľov. Vážme si preto knižnice, že nám dávajú šancu „byť pri tom“. Želajme si len, aby toto poznanie pochopilo aj naše prostredie a všetci ľudia okolo nás.

Svedkom týchto mojich slov sú aj aktivity našich knižníc, ktoré sú predstavené v prvom čísle nášho Bulletinu, pri čítaní ktorého Vám prajem precítiť pocit spolupatričnosti a hrdosti k našej profesii.

*PhDr. Daniela Džuganová
predsedníčka SAK
daniela.dzuganova@upjs.sk*

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (MARTIN, 12.3.2013) / GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (MARTIN, MARCH 12, 2013)

SPRÁVA O ČINNOSTI SAK OD VALNÉHO ZHROMAŽDENIA V ROKU 2012 /ANNUAL REPORT OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION TO THE 2012 GENERAL ASSEMBLY

PhDr. Daniela Džuganová, predsedníčka SAK
daniela.dzuganova@upjs.sk

Abstract: *Activities of the association, its managing structures (board of directors, control board) and Professional structures are balanced by its director. The Professional structures include: public libraries section, academic libraries section, working teams for long-range development, working team for information Technologies application and digitization, for legislation, editorial activities and promotion and for international cooperation.*

Keywords: *Slovak Library Association, library association, annual report*

Kľúčové slová: *Slovenská asociácia knižníc, knihovnícke združenie, správa o činnosti*

Vážené kolegyně a kolegovia,
dovoľte mi, aby som stručne zhodnotila volebné obdobie Slovenskej asociácie knižníc za pomerne krátke obdobie. Obdobie od 15.novembra 2012 do dnešného dňa (12.3.2013 pozn. red.), nakoľko obsiahla správa o činnosti SAK za roky 2009 – 2012 bola prednesená na volebnom valnom zhromaždení SAK dňa 15.11.2012 v Slovenskej národnej knižnici v Martine.

Slovenská asociácia knižníc má k dnešnému dňu 94 členov. Od volebného valného zhromaždenia sa za členov SAK prihlásili ďalšie 3 knižnice. Sú to:

1. Paneurópska vysoká škola v Bratislave (Mgr. Melánia Buchlová, melania.buchlova@paneurouni.com);
2. Mestská knižnica E. Štúra v Bánovciach

nad Bebravou (Helena Klobučniková, kniznicabn@centrum.sk);

3. Akademická knižnica Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši (Ing. Milan Majerko, milan.majerko@aos.sk).

O ich prijatí za členov SAK budeme hlasovať v závere dnešného VZ.

Aj za obdobie posledných mesiacov sme zaznamenali mnoho aktualizácií adresára členských knižníc SAK, či už zo strany riaditeľov inštitúcií alebo zo strany samotných členov správnej rady SAK. Ostáva mi len veriť, že všetky členské knižnice SAK majú uvedené korektné názvy a kontaktné údaje.

Správna rada v novom zložení bola zvolená na volebnom valnom zhromaždení SAK

v Martine dňa 15. novembra 2012. Od uvedeného dátumu pracuje v zložení:

PhDr. Daniela Džuganová, predsedníčka SAK;

PhDr. Mária Žitňanská, tajomníčka SAK, vedúca odbornej skupiny pre edičnú činnosť a propagáciu SAK, súčasne aj zodpovedná redaktorka Bulletinu SAK;

Mgr. Andrea Doktorová, podpredsedníčka a súčasne garant za ekonomickú a hospodársku agendu SAK;

Mgr. Valéria Závažská – vedúca odbornej skupiny pre dlhodobý rozvoj a legislatívu SAK;

PhDr. Blanka Snopková, PhD. – členka odbornej skupiny pre dlhodobý rozvoj a legislatívu SAK;

Ing. Ondrej Látka – vedúci odbornej skupiny pre informačno-komunikačné technológie SAK;

Ing. Alena Poláčiková – vedúca odbornej skupiny pre medzinárodnú spoluprácu SAK;

PhDr. Zuzana Martinkovičová – vedúca sekcie akademických knižníc SAK;

Mgr. Katarína Šušoliaková, Mgr. Emília Antolíková, PhDr. Judita Kopáčiková - sekcia pre verejné knižnice SAK, vedúca tejto pracovnej skupiny je Mgr. Katarína Šušoliaková.

Kontrolná a revízná komisia SAK pracuje v zložení:

Mgr. Katarína Soukupová – predsedníčka; členky: PhDr. Daniela Gondová, Mgr. Beáta Bellérová, PhD.

Rada by som Vám tiež predstavila ďalšie kolegyné a kolegov, ktorí prijali naše oslo-

venie k spolupráci v jednotlivých odborných skupinách a sekciách:

ODBORNÁ SKUPINA PRE DLHODOBÝ ROZVOJ a LEGISLATÍVU

Mgr. Andrea Doktorová, Ing. Katarína Krištofová, PhD.

ODBORNÁ SKUPINA PRE INFORMAČNO-KOMUNIKAČNÉ TECHNOLOGIE

Mgr. Agnesa Juhászová, Mgr. Norbert Végh

ODBORNÁ SKUPINA PRE EDIČNÚ ČINNOSŤ a PROPAGÁCIU

PhDr. Zuzana Babicová, PhDr. Ludmila Čelková

SEKCIA AKADEMICKÝCH KNIŽNÍC

Mgr. Beáta Bellérová, PhD., PhDr. Daniela Gondová, PhDr. Mária Kadnárová

ODBORNÁ SKUPINA PRE MEDZINÁRODNÚ SPOLUPRÁCU

Bc. Jorga Hanesová, PhDr. Ludmila Homolová, Mgr. Eva Macková, Mgr. Beata Mokošová, Mgr. Daniela Tóthová

Správna rada SAK (ďalej SR SAK) sa od svojho zvolenia v roku 2012 stretla trikrát; prvé zasadnutie sa konalo hneď po volebnom valnom zhromaždení, druhé sa konalo 15. januára 2013 v Bratislave a tretie včera, 11. marca 2013 v SNK v Martine.

Vážené kolegyné a kolegovia, dovoľte mi, aby som teraz v krátkosti zhr-

nula aktivity SR SAK za obdobie 4 mesiacov a nadniesla niektoré dôležité aktivity pre rok 2013.

✓ Začiatkom roka 2013 SR SAK pripravila a podala v požadovanom termíne dva projekty do Dotačného programu MK SR 2013 *Kultúrne aktivity pamäťových inštitúcií*, podprogram 2.1 Knižnice a knižničná činnosť: 1. projekt „*Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*“ vo výške 3740 € a 2. projekt sekcie verejných knižníc SAK pod názvom „*Vzdelaní knihovníci = spokojní návštevníci. Pilotný projekt vzdelávania knihovníkov v oblasti realizácie vzdelávacích aktivít vo verejných knižniciach pre seniorov*“. Predkladaný projekt je zameraný na zvyšovanie odbornosti pracovníkov verejných knižníc, ktorí budú zabezpečovať vzdelávacie programy v jednotlivých krajoch Slovenska pre používateľov, najmä v seniorskom veku, v podobe tréningov pamäti. Realizáciou projektu sa posilnia úlohy a miesto verejných knižníc v komunitnom prostredí, následne sa bude aktivizovať ich čitateľský a používateľský potenciál. Realizáciou predkladaného projektu získajú knihovníci nové vedomosti a zručnosti, vďaka ktorým verejné knižnice budú môcť rozšíriť svoju činnosť s cieľom uspokojovania potrieb svojich čitateľov a používateľov v oblasti celoživotného vzdelávania. Uvedený projekt sleduje aj napĺňanie cieľov a poslania komunitnej knižnice. Účelom a prínosom v prípade jeho úspešnosti bude naučiť knihovníkov verejných knižníc samostatne viesť kurzy tréningovania pamäti vo verejných knižniciach, propagovať tréningovanie pamäti a realizovať prednášky pre laickú a odbornú verejnosť. Knižovníci si v rámci špecializovaných kurzov osvoja najnovšie poznatky z oblasti neu-

rovied a techník učenia sa, zásady realizácie vzdelávacích aktivít pre seniorov, techniky testovania úrovne kognitívnych funkcií, prezentačné zručnosti trénera pamäti, spôsoby prezentácie a vizualizácie potrebné pri realizácii tréningov pamäti. Účastníci získajú potrebné vedomosti a zručnosti, za pomoci ktorých budú schopní pripravovať a viesť tréningy pamäti a vitality. Požadovaná výška projektu je 9240 eur. Sekcia akademických knižníc pripravila aj ďalší projekt pod názvom „Podpora informačného vzdelávania v akademických knižniciach“, avšak po dlhšej diskusii v sekcii akademických knižníc ako aj zvážením finančných nárokov (každý projekt v dotačnom programe MK SR potrebuje min. 5% spoluúčasť SAK) bolo dohodnuté, že uvedený projekt bude predložený v ďalšom roku.

✓ SR SAK prerokovala a schválila *Rozbor hospodárenia SAK* k 31.12.2012, ktorý predložila Mgr. Andrea Doktorová. Táto agende bude venovaný samostatný bod nášho programu, a to Správa o hospodárení SAK za rok 2012.

✓ SR SAK pripravila návrh *Plánu práce SAK na rok 2013 a Návrh rozpočtu SAK na rok 2013*. Oba tieto návrhy Vám boli zaslané mailovou poštou. Verím, že sa k obom návrhom vyjadrite v diskusii a doplníte ich svojimi návrhmi, pripomienkami či úpravami.

✓ *Bulletin SAK* ako pomerne silný odborný, mediálny a marketingový prostriedok prešiel za posledné roky výraznými zmenami, dovoľm si konštatovať, že pozitívnymi, o čom svedčia mnohé ohlasy od našich členských knižníc ale aj zo zahraničia.

Tradične pri tejto, ale aj iných príležitostiach konštatujem spokojnosť s prácou

celého redakčného kolektívu. V tomto roku došlo k výmene na poste výkonnej redaktorky. Mgr. Kamilu Fircákovú vystriedala bývalá členka redakčnej rady PhDr. Zuzana Babicová. Aj v samotnom zložení redakčnej rady došlo k zmenám. Okrem kolegyň Benjamíny Jakubáčovej, PhDr. Eleonóry Janšovej, Mgr. Valérie Závadskej, bývalej kolegyňi PhDr. Ludmily Čelkovej redakčnú radu posilnili nové (a mladé) kolegyne Mgr. Daniela Tóthová a PhDr. Kamila Prextoová. Celému kolektívu prajeme mnoho redakčnej kreativity, ale aj trpezlivosti a tvorivého elánu pri zostavovaní každého nového čísla bulletinu. A to všetko pod vedením zodpovednej redaktorky PhDr. Márie Žitňanskej. Možno len pre zaujímavosť by som spomenula, že zasadnutie redakčnej rady Bulletinu SAK dňa 14.2.2013 bolo prostredníctvom videokonferencie (Bratislava a Košice). Osobitne ďakujem kolegyňiam Mgr. Kataríne Vyšnej, Mgr. Daniele Tóthovej, Mgr. Beate Mokošovej, ale i Eve Mackovej za anglickú mutáciu vybraných textov B SAK.

Skoro každú kľúčovú oblasť činnosti asociácie podrobím raz za čas pre seba kritickému pohľadu či hodnoteniu. A tak mi opäť jednoznačne vychádza, že najslabším článkom v našej edičnej činnosti je množstvo príspevkov do bulletinu. V priemere ponúkame 60 strán každého čísla na publikovanie informácií o množstve kvalitných odborných, kultúrnych a vzdelávacích podujatí v knižniciach (okrem množstva iných aktivít). Chceme veriť, že sa chcete zviditeľňovať aj takýmto spôsobom. A preto opätovne apelujem na Vás, aby ste nezabúdali, že súčasťou našej práce je aj mediálne zviditeľňovanie sa. Myslím si,

že nemáme na Slovensku až tak veľa edičných možností, kde by sme uverejňovali či už odborné alebo iné príspevky z oblasti našej práce. Ponuka na spoluprácu platí zo strany redakčnej rady nepretržite, využívajte ju prosím..

✓ SR SAK venuje maximálnu pozornosť „mediálnemu zviditeľňovaniu sa“ aj prostredníctvom webovej stránky SAK. Táto *webová stránka* prešla kvalitatívnymi zmenami, pozorne monitorujeme Vaše požiadavky a nápady. Posledné úpravy sa týkali práve spomínaného Bulletinu SAK (v zmenách Základné informácie bola vytvorená nová mailová adresa na zasielanie príspevkov – redakcia@sakba.sk, bol zverejnený termín uzávierok jednotlivých čísiel bulletinu SAK) a pod. Na stránke nájdete pre svoju potrebu logá SAK, prihlášky pre záujemcov o členstvo ale aj archív, ktorý budujeme systematicky od roku 2010. Čo ma mimoriadne teší, je využívanie rubriky „Vy sa pýtate – my odpovedáme“, i keď je pravdou, že sa na nás obracajú s otázkami prevažne kolegovia knihovníci z Českej republiky. Čo však vnímam menej pozitívne, je nedostatočne budovaná fotogaléria, preto sa tejto problematike venovala aj SR SAK na včerajšom zasadnutí a prijala konkrétne opatrenia. Číslo návštevnosti stránky 14 110 hovorí o 100% náraste za jeden rok. Chcem sa preto poďakovať Ing. Ondrejovi Látkovi, PhD. z odbornej skupiny pre IKT a kolegyňiam Mgr. Agnese Juhászovej a Ing. Alene Poláčikovej za spoluprácu v tejto oblasti.

✓ „Knižnice pre všetkých“ – 14. ročník „Týždňa slovenských knižníc“ v dňoch 18. – 24.3. 2013. SAK a SSK zverejnili výzvu na pozitívne zviditeľňovanie knižníc

ako kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií prostredníctvom najrozmanitejšieho spektra aktivít a podujatí. Slávnostné otvorenie TSK sa uskutoční dňa 18.3.2013 o 13 hod. v Univerzitetnej knižnici v Bratislave a jeho súčasťou bude odovzdanie výročnej ceny SAKÁČIK 2012 a tlačová konferencia. Chcem Vás všetkých srdečne pozvať a verím, že spoločne všetkými aktivitami a podujatiami poukážeme na nezastupiteľnú úlohu knihovníkov a knižníc v spoločnosti, v kultúre, vo vzdelávaní. Osobitne Vás chcem požiadať, aby ste s nami spolupracovali pri zverejňovaní informácií o pripravovaných podujatiach a komplexnom záverečnom vyhodnotení realizovaných aktivít počas tohtoročného TSK. Každá členská knižnica dostala mail s požiadavkou SR SAK, aby v termíne do 28.3.2013 poslala na adresu Mgr. Kataríny Šušoliačkovej vyhodnotenie TSK v štruktúre – počet podujatí, počet účastníkov podujatí, počet nových registrovaných používateľov a najzaujímavejšie podujatie s krátkou anotáciou. Uvedené informácie sú veľmi dôležité pre marketingový dopad a celkový úspech TSK. **Štatistika TSK 2013** a najzaujímavejšie podujatia slovenských knižníc budú bezprostredne po ukončení TSK použité pre informovanie médií prostredníctvom tlačovej správy a ďalšími efektívnymi metódami propagácie.

Osobitnú podporu SAK majú tradičné celoslovenské aktivity, napr. 6. ročník detského čitateľského maratónu „Čítajme si“, ktorý organizuje Linka detskej istoty pri Slovenskom výbore UNICEF; „Dni detskej knihy“ – celoslovenské podujatie na podporu čítania; „Deň ľudovej rozprávky“ – pokračovanie podujatia detských kni-

hovníkov na počesť slovenského rozprávkara Pavla Dobšinského; „Čítajme s Osmi-jankom. Pridáš sa aj Ty?“ či medzinárodný projekt na podporu čítania detí „**Noc s Andersenom**“.

✓ SR SAK vyhlásila 9. ročník súťaže o cenu SAK za aktívnu činnosť knižnice „SAKÁČIK 2012“. Nominovaných bolo 5 knižníc:

1. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave za 20. výročie založenia herne pre zdravotne postihnuté deti;
2. Považská knižnica v Považskej Bystrici za cyklus podujatí „Harmónia súvislostí“;
3. Okresná knižnica D. Gutgesela v Bardejove za seminár „Bardejov a literatúra“;
4. Podtatranská knižnica v Poprade za celoslovenské podujatie „Dni detskej knihy 2012“;
5. Turčianska knižnica v Martine za projekt „Vzdelávajme sa spolu“.

SR SAK na svojom zasadnutí dňa 11.3.2013 neverejným hlasovaním vybrala knižnicu nominovanú pod číslom 5 – Turčiansku knižnicu v Martine za projekt „Vzdelávajme sa spolu“.

✓ SR SAK vyhlásila aj pre rok 2013 výzvu na podporu podujatia/akcie „*Partnerstvo alebo spojme svoje sily*“. Prihlásených bolo 10 podujatí členských knižníc, z ktorých SR SAK dňa 11.3.2013 vybrala a rozhodla. Pre rok 2013 budú podporené podujatia týchto knižníc:

1. Staromestská knižnica v Bratislave. Hry s pamäťou. Vzdelávanie seniorov vo verejných knižniciach;

-
2. Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach. Odborný seminár „Image knižnice a knihovníka alebo ako spolupracovať s médiami“;
 3. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici. 13. ročník odborného seminára „Konkurencieschopnosť knižnice v omnimedialnom veku“;
 4. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. Celoslovenský odborný seminár a workshop: „Význam internetu a sociálnych sietí a riziká pri ich využívaní“;
 5. Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne. 6. stretnutie spisovateľov a literátov s blízkym vzťahom k Trenčínu;
 6. Malokarpatská knižnica v Pezinku. „Nedaj zahnúť dedičstvu predkov“ – aktivity na podporu poznania regionálnych pamiatok;
 7. Verejná knižnica Mikuláša Kováča v Banskej Bystrici. „Banbyčitariáda“ – komunitný happening VKMK.

✓ SR SAK pozorne sleduje a monitoruje oblasť legislatívy, ktorá sa týka knižníc a knižničnej činnosti. Začiatkom roka 2013 napr. vyjadrovala svoje stanovisko k návrhu Vyhlášky o evidencii publikačnej činnosti a evidencii umeleckej činnosti, či v minulých dňoch svoje stanovisko k návrhom Akreditačnej komisie (pre akreditácie vysokých škôl), či k problémom licenčných poplatkov pre ochranný autor-ský zväz LITA. Začiatkom roka 2013 boli zástupcovia SAK menovaní do Ústrednej knižničnej rady, poradného orgánu ministra kultúry v oblasti knižničného systému SR, knihovníctva a knižníc, ako aj do Výboru pre kultúrne dedičstvo Rady vlády SR

pre kultúru. Z tohto dôvodu bude SR SAK venovať zvýšenú pozornosť všetkým prejednávaným témam aj v týchto dôležitých orgánoch.

Záver z celoslovenskej konferencie „Knižnice 2012“ sú pripravené poslúžiť ako *východiská pre strategické smerovanie slovenského knihovníctva do roku 2020*. SR SAK osloví MK SR a ponúkne spoluprácu aj v tejto oblasti, ktorá je prioritnou pre všetky knižnice na Slovensku.

✓ SAK (spoločne so SSK) inicioval v marci 2013 spoločné *pracovné stretnutie s generálnou riaditeľkou SNK v Martine*. Pracovné stretnutie sa týkalo predovšetkým otázok smerujúcich k fungovaniu Oddelenia pre rozvoj knižničného systému, KIS3G, KIS MASK, projektu Verejný internet v knižniciach, fungovaniu Metodической rady SNK, noriem pre knižničnú oblasť, národného súborného katalógu, k legislatívnej oblasti (knižničný zákon, zákon o povinných vý-tlačkoch, autorský zákon, katalóg pracovných činností), k oblasti vzdelávania knihovníkov, etického kódexu, spolupráce SNK so ZMOS, digitalizácie regionálnych denníkov, strategického plánu pre rozvoj slovenského knihovníctva do roku 2020, k spolupráci a podpore profesijných združení SAK a SSK a iné. Ostáva nám veriť, že postupné riešenie nazhromaždených problémov bude riešené spoločne, komplexne a v komunikácii všetkých dôležitých subjektov.

✓ V oblasti zahraničnej spolupráce SR SAK monitoruje aktivity zahraničných asociácií, spolkov a združení (SKIP, EBILIDA, LIBER a pod.), o najvýznamnejších aktivitách informuje pracovná skupina pre zahraničnú spoluprácu prostredníctvom Bulletinu SAK.

Pracovná skupina taktiež priebežne zabezpečovala preklady obsahov jednotlivých čísiel B SAK, názvy článkov, anotácie nosných článkov a kľúčových slov do anglického jazyka. V tejto úlohe bude pokračovať i naďalej.

✓ SR SAK aj v roku 2013 plánuje podporiť účasť zástupcov členských knižníc na medzinárodnej konferencii INFORUM 2013 v dňoch 21.-22.5.2013.

✓ Sekcia akademických knižníc plánuje aj v roku 2013 riešiť množstvo aktuálnych problémov, ktoré sa bytostne dotýkajú akademických knižníc. Ide o problematiku CREPČ, benchmarkingu, EIZ a iné.

✓ SR SAK chce pokračovať v spolupráci

so spoločnosťou CEIBA SK, podrobnosti sú predmetom vzájomného jednanja.

Vážené kolegyně a kolegovia, vstúpili sme do druhej 20-ky existencie našej profesijnej organizácie. Čakajú nás konkrétne aktivity, ale myslím si, že musíme byť pripravení aj na riešenie tých neplánovaných. Mimoriadne náročné obdobie, ktoré žijeme, praje ľuďom pripraveným, flexibilným a obozretným. Osobne si myslím, že my, knihovníci, sme takými ľuďmi. Čo nám však chýba je dostatok knihovníckeho sebavedomia, zdravej dávky lobingu, dialóg a pozornosť zameraná na propagáciu našej skvelej a zásluhnej práce.

Ďakujem za pozornosť!

UZNESENIA Z VALNÉHO ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

Valné zhromaždenie Slovenskej asociácie knižníc

1. berie na vedomie

- Správu o činnosti SAK od posledného valného zhromaždenia;
- nových členov SAK: Paneurópska Vysoká škola práva, Bratislava; Mestská knižnica L. Štúra, Bánovce nad Bebravou; Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, Knižnica.

2. schvaľuje

- Správu o hospodárení SAK za rok 2012;
- Správu kontrolnej a revíznej komisie SAK od posledného valného zhromaždenia;
- Plán činnosti a rozpočet SAK na rok 2013;
- výšku členských príspevkov na rok 2014 v nezmenenej výške:
 - › SNK Martin, UK Bratislava, CVTI SR - 150 EUR
 - › vedecké a akademické knižnice - 100 EUR
 - › verejné knižnice - 80 EUR
 - › špeciálne (lekárske, školské, poľnohospodárske) - 20 EUR
 - › verejné obecné - 15 EUR

Termín splatnosti členských príspevkov – do 30 dní od odoslania príslušnej faktúry.

3. ukladá

- Správnej rade SAK zaoberať sa návrhmi z diskusie;
- Správnej rade SAK zaoberať sa možnosťou prihlásenia sa k etickému kódexu IFLA pre knihovníkov a informačných pracovníkov.

1. Organizačné úlohy

1. 1. Predpokladané zasadnutia SR SAK

Termín: 01/2013, 03/2013, 06/2013, 09/2013

Zodpovedný: predseda SAK

1. 2. Valné zhromaždenie SAK

Termín a miesto: 03/2013, Slovenská národná knižnica v Martine

Zodpovedný: predseda SAK

2. Odborné aktivity

2. 1. Vzdelaní knihovníci = spokojní návštevníci. Pilotný projekt vzdelávania knihovníkov v oblasti realizácie vzdelávacích aktivít vo verejných knižniciach pre seniorov.

Termín a miesto: 06 – 12/2013, Bratislava

Zodpovedný: sekcia verejných knižníc SAK

2. 2. Vzdelávanie seniorov vo verejných knižniciach – Hry s pamäťou. Seminár pre pracovníkov verejných knižníc.

Termín a miesto: 15.3.2013, Staromestská knižnica v Bratislave

Zodpovedný: sekcia verejných knižníc SAK

2. 3. Týždeň slovenských knižníc - 14. ročník celoslovenského podujatia. Koordinácia a propagácia podujatí

Termín: 18.3. – 24.3.2013

Zodpovedný: Správna rada SAK

2. 4. Dni detskej knihy. Celoslovenské podujatie na podporu čítania.

Termín a miesto: 9. – 11.4.2013, Hornonitrianska knižnica v Prievidzi

Zodpovedný: sekcia verejných knižníc SAK

2. 5. Deň ľudovej rozprávky. Spolupráca pri propagácii a realizácia projektu vo verejných knižniciach

Termín: 03/2013

Zodpovedný: sekcia verejných knižníc SAK

2. 6. Čítajme s Osmijankom. Pridáš sa aj ty? Propagácia projektu vo verejných knižniciach

Termín: 01 – 04/2013

Zodpovedný: sekcia verejných knižníc SAK

2. 7. Čítajme si. Čitateľský maratón v spolupráci s Linkou detskej istoty pri Slovenskom výbore pre UNICEF

T: 05/2013

Zodpovedný: sekcia verejných knižníc SAK

-
- 2. 8. Noc s Andersenom. Propagácia medzinárodného projektu na podporu čítania vo verejných knižniciach**
Termín: 5.4.2013
Zodpovedný: sekcia verejných knižníc SAK
- 2. 9. „ Knižničke ostrie. Aktuálne problémy slovenských knižníc a ich riešenie“.**
Odborný seminár.
Termín a miesto: 12.3.2013, Slovenská národná knižnica v Martine
Zodpovedný: predseda SAK
- 2. 10. Budovanie CREPČ a CREUČ z pohľadu nových legislatívnych dokumentov (novela vysokoškolského zákona a Vyhláška o evidencii publikačnej činnosti. Celoslovenský seminár.**
Termín a miesto: 17.4.2013, CVTI SR v Bratislave
Zodpovedný: sekcia akademických knižníc SAK a odborná skupina pre legislatívu SAK
- 2. 11. Účasť slovenských akademických knižníc v procesoch hodnotenia kvality činnosti formou benchmarkingu. Celoslovenský seminár.**
Termín a miesto: 09/2013, SPK v Bratislave
Zodpovedný: sekcia akademických knižníc SAK a odborná skupina pre legislatívu SAK
- 2. 12. Webová stránka SAK. Priebežná aktualizácia obsahu webovej stránky, vrátane zabezpečenia jej udržiavania a anglickej verzie.**
Termín: priebežne
Zodpovedný: odborná skupina pre informačno – komunikačné technológie SAK
- 3. Legislatívna činnosť**
- 3. 1. V súlade s úlohami Programového vyhlásenia vlády pre Ministerstvo kultúry SR podieľať sa na príprave knižničnej a ďalšej legislatívy, ktorá sa dotýka knižníc a knižnično-informačnej činnosti.**
Termín: podľa potreby
Zodpovedný: odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu SAK
- 3. 2. Aktívne sa podieľať na práci Ústrednej knižnej rady, poradného orgánu ministra kultúry v oblasti knižničného systému SR, knihovníctva a knižníc.**
Termín: podľa potreby
Zodpovedný: predseda SAK a odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu SAK
- 3. 3. Aktívne sa podieľať na práci Výboru pre kultúrne dedičstvo Rady vlády SR pre kultúru.**
Termín: podľa potreby
Zodpovedný: predseda SAK a odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu SAK

4. Edičná činnosť a propagácia

4. 1. Vydávanie Bulletinu SAK.

Termín: štvrtročne

Zodpovedný: Redakčná rada Bulletinu SAK, odborná skupina pre edičnú činnosť a propagáciu SAK, odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK.

4. 2. Propagačné materiály o SAK (roll up a iné). Príprava, tlač, distribúcia.

Termín: 11/2013

Zodpovedný: odborná skupina pre edičnú činnosť a propagáciu SAK

5. Zahraničná spolupráca

5. 1. Zabezpečenie účasti zástupcov SAK na podujatiach EBLIDA, ALA, ZDRUK, SKIP.

Termín: priebežne

Zodpovedný: predseda SAK, odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

5. 2. Zabezpečenie účasti členov SAK na medzinárodnej konferencii INFORUM 2013.

Termín: 21. – 22.5 2013, Praha

Zodpovedný: odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

5. 3. LIBER, ALA, EBLIDA, ZDRUK, SKIP. Monitoring aktivít.

Termín: priebežne

Zodpovedný: odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

5. 4. Zabezpečovanie prekladov do Bulletinu SAK a anglickej verzie webovej stránky SAK.

Termín: priebežne

Zodpovedný: odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

(Plán práce a aktivít SAK na rok 2013 bol schválený členskými knižnicami na Valnom zhromaždení SAK dňa 12.3.2013 v Martine)

KOŠICE – EURÓPSKE HLAVNÉ MESTO KULTÚRY 2013/KOŠICE – EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE 2013

PhDr. Kamila Prextoová, Knižnica pre mládež mesta Košice
kamila.prextova@gmail.com

Abstract: The title „European Capital of Culture 2013“ was awarded to the City of Kosice with the winning project „Interface 2013“. The essential message of the project and new visions are expressed in the slogan „Let’s support creativity. A lot of innovative actions and projects should assure the European dimension of the project.“ The creation of cultural infrastructure brings a new model of an institution in Slovakia.

Keywords: the European Capital of Culture 2013, Košice, culture, projects

Kľúčové slová: Európske hlavné mesto kultúry 2013, Košice, kultúra, projekty

Mesto Košice je prvé mesto Slovenska, ktoré sa môže popýšiť titulom Európske hlavné mesto kultúry (ďalej EHMK). Tento titul budú niesť Košice celý rok 2013. Rok, ktorý prinesie inovatívne kultúrne projekty, ktoré predstavujú Košice ako centrum kreativity a novej budúcnosti. Otváracím ceremoniálom Košice – EHMK 2013 v januári 2013 sa odštartoval nezabudnuteľný rok, kedy Košice zmenia svoju kultúrnu infraštruktúru.

PRESTÍŽNY TITUL EHMK – HISTÓRIA

Európske mesto kultúry sa udeľuje od roku 1985. Titul navrhla grécka ministerka kultúry Melina Mercouri. Prvými ocenenými európskymi mestami kultúry boli postupne Atény, Florencia, Amsterdam, Berlín a Paríž. Najskôr to bol titul Európske mesto kultúry, od roku 2004 sa udeľuje titul Európske hlavné mesto kultúry.

Kto sa stane nositeľom titulu, rozhoduje Rada ministrov kultúry Európskej únie na

odporúčanie Európskej komisie. Od roku 2009 sa titul udeľuje dvom mestám - jeden titul získa mesto z pôvodných štátov Európskej únie (ďalej EÚ) a jeden titul mesto z nových členských štátov EÚ.

Cieľom Spoločenstva na podporu projektu EHMK na roky 2007 – 2019 je zdôrazniť bohatstvo a rôznorodosť európskych kultúr a ich spoločné prvky, ako aj presadzovať vzájomné porozumenie medzi Európanmi.

Vítazom pre rok 2013 sa stali mesto Košice a mesto Marseille-Provence

Ministerstvo kultúry SR, ktoré je gestom projektu pre Slovensko, vyhlásilo súťaž v roku 2007. Zapojilo sa do nej deväť miest: Banská Bystrica, Bratislava, Dolný Kubín, Košice, Martin, Nitra, Prešov, Trenčín a Trnava. 13-členná medzinárodná komisia súťaže odporučila na konci roka 2007 do druhého kola štyri kandidujúce mestá: Košice, Prešov, Nitra a Martin. Po skompletizovaní návrhov a vyplnení prihlášok, výberová komisia 9. septembra 2008 vybrala za víťaza

za mesto Košice. Košice sa tak stali prvým mestom Slovenska s týmto titulom. Európska komisia udelila na jeseň 2012 obom hlavným mestám, Košiciam aj Marseille, cenu Meliny Mercouriovej ako vyjadrenie uznania za kvalitnú prípravu a za splnenie záväzkov z fázy výberu.

Sesterské mesto, ktoré získalo tiež titul EHMK 2013 je mesto Marseille-Provence. Košice 2013, n.o., a Marseille-Provence 2013 vyvinuli koncept vzájomnej spolupráce, ktorý je založený na prekrývaní tematických celkov projektov oboch miest ako aj na ich podobnostiach. Spolupráca zdôrazňuje fakt, že obidve hlavné mestá kultúry sú formované svojím hlbokým multikultúrnym charakterom a svojou geografickou polohou na križovatke rôznych kultúr. Sú to aj mestá v blízkosti viacerých hraníc, vrátane tých s EÚ a schengenským priestorom. Kým Marseille je sprostredkovateľom kultúrnej výmeny v severojužnom smere, Košice sú komunikačným mostom medzi západom a východom. Konceptia zdôrazňuje obrovské bohatstvo prichádzajúce zo spojenia týchto dvoch osí v rámci spolupráce medzi dvomi EHMK. Tento rámec tiež vytvára priestor pre fascinujúcu ukážku európskych identít, interakcií medzi západnou a východnou Európou a kultúrnu výmenu v rámci a mimo hraníc EÚ a Schengenu, kde sa obidve mestá nachádzajú.

Tri línie vzájomnej spolupráce:

1. Mestá na hranici.
2. Verejné priestranstvá.
3. Občianska participácia.

Hlavné mestá kultúry 2013 spolu aktívne spolupracujú už od čias ich kandidatúry. Počas štyroch rokov (od konca roku 2008)

sa vyprofilovalo niekoľko konkrétnych spoločných projektov jednostranného či recipročného charakteru. Okrem spolupráce a spoločných projektov s tímom Marseille-Provence 2013 sa podarilo dohodnúť aj ďalšie projekty v spolupráci s mestom Marseille a kultúrnymi operátormi mesta a regiónu. Je ich okolo dvadsať.

ČO TOMU PREDCHÁDZALO?

Mesto zvíťazilo s projektom *Interface 2013*. Projekt sa usiluje o transformáciu Košíc ako silného priemyselného centra na postindustriálne mesto s kreatívnym potenciálom a kultúrnou infraštruktúrou. Je to koncept prepojenia ekonomiky a priemyslu s umením a turizmom. Projekt prinesie množstvo podujatí s celoeurópskym rozmerom, keď sa Košice prezentujú v zahraničí a európske krajiny u nás. Kultúrne výmeny prinesú zviditeľnenie a prepojenie kultúr krajín EÚ. Posolstvo projektu a vízia mesta Košice znie *Podporujeme kreativitu*. Cieľom je vytvoriť kreatívne, nové a dynamické mesto.

Interface 2013 (otvorený dialóg a transformácia) má za cieľ vytvoriť mesto, ktoré bude modernou a kreatívnou európskou metropolou, vytvoriť nový model kultúrnych inštitúcií – pod oficiálnym názvom Kasárne/Kulturpark a Halu umenia Košice/Kunsthalle. Zamerať sa na posilnenie komunitného rozvoja na sídliskách a predmestiach v rámci programu SPOTs a hlavne vytvoriť kultúrnu metropolu 21. storočia s trvalo udržateľným rozvojom turizmu, cestovného ruchu a aj zlepšením životného prostredia.

V apríli 2009 Vláda Slovenskej republiky schválila materiál o financovaní aktivít v rámci projektu a následne v marci 2010 schválila uznesenie o financovaní investič-

nej časti projektu zo štrukturálnych fondov. Celkovo bude realizovaných dvadsať investičných projektov.

Vďaka prestížnemu titulu Európske hlavné mesto kultúry 2013 sa Košice stanú centrom kultúry, kreativity a nových možností pre mladých ľudí.

PROGRAMOVÉ LÍNIE KOŠICE 2013

Kultúrny a umelecký program je rozdelený do piatich programových línií.

1) *Laboratórium živej kultúry* – prezentuje súčasnú domácu kultúrnu scénu, priestor sa vyčlenil aj na experimentálne formy umenia. Dominantnou scénou tejto línie je kľúčový investičný projekt *Kasárne/Kulturpark* - prestavba bývalých kasární a vojenských skladov na kultúrne centrum. Ide o nový model multižánrového priestoru na zviditeľnenie všetkých foriem kultúry a umenia: od literatúry, filmu, divadla, vizuálneho umenia až po tanec. Priestor v Kulturparku bude patriť aj Múzeu detskej knihy Knížnice pre mládež mesta Košice. Od 80-tych rokov začala knižnica budovať historickú zbierku slovenskej detskej knihy, ktorá sa stane knižným fondom Múzea. Univerzita P. J. Šafárika, Slovenská akadémia vied a Technická univerzita vytvoria multimediálne centrum, tzv. Kreatívnu fabriku, kde sa demonštruje výroba ocele. Garantom fabriky je U. S. Steel Košice. Kreatívnou formou expozícia priblíži celý proces od ťažby surovín až po hotové výrobky. Kulturpark bude funkčne zložený z troch celkov: a) Centrum podpory kultúry a kreativity - zamerané na podporu začínajúcich umelcov a ich spolupráca s profesionálmi, b) Kultúrne centrum – miesto prezentácie súčasného umenia domácich aj zahraničných umelcov. K dispozícii budú

prezentačné priestory, ateliéry a štúdiá. c) Mestské výstavné priestory – širokospektrálne využitie v závislosti od potrieb mesta.

2) *Otvorený verejný priestor* – sprístupňuje nový mediálny priestor mimo kamenných inštitúcií. Rekonštrukciou mestského parku sa z jednocelového tranzitného priestranstva do centra mesta, získa priestor na trávenie voľného času. Revitalizáciou sa zmení funkcia aj troch samostatných parkov v blízkosti centra. Z bývalých výmenníkových staníc na sídliskách sa stávajú kultúrno-spoločenské body tzv. *SPOTs*. Projekt *SPOTs* podporuje komunitný rozvoj zapájaním rôznych skupín obyvateľov do vecí verejných. Inovatívne projekty podporujú spoluprácu umelcov s obyvateľmi a rôznymi inštitúciami. Napojením na Kulturpark vytvoria aktívnu súčasť všetkých spoločenských aktivít.

3) Programová časť *Košické živly – svetlo, voda a zvuk* je zameraná na aktivity previazané na spomínané fenomény. Ich zásadná časť bude situovaná v novej zrekonštruovanej krytej plavárni, v tzv. *Kunsthalle/Hale umenia*. Vďaka architektonickej dispozícii bude využívaná na organizovanie medzinárodných výstav vizuálneho umenia a organizovanie workshopov.

4) Línia *Vpred k tradícii – vpred ku koreňom* je zameraná na autentickú a tradičnú kultúru. Lokalizácia smeruje na Košický hrad, amfiteáter a na Hrnčiarsku ulicu, tzv. Uličku remesiel. Revitalizáciou umeleckej štvrte v užšom centre mesta sa zrodí priestor pre prezentáciu kultúry, histórie, remesiel a umenia.

5) *Putujúce mesto* - usiluje o zviditeľnenie Košíc a celého regiónu východného Slovenska. Už samotný názov línie nám vykresľuje

cieľ, ktorým je propagácia Košíc na lokálnej, národnej a medzinárodnej úrovni.

Prioritné osi projektu – kultúrne koridory: Európske hlavné mestá kultúry – vytvorenie komunikačných kanálov medzi mestami bývalými, súčasnými a budúcimi, ktoré sa hrdia titulom Európske hlavné mesto kultúry.

Osobnosti – výber štyroch nosných osobností košickej kultúry 20. storočia (Sándor Márai, Gyula Kosice, Ludovít Oelschläger, Juraj Jakubisko) a 40 ďalších osobností z celého východného Slovenska.

Cez hranice – prekračovanie hraníc a vytvorenie kultúrnej brány do Európy.

Druhé mestá – vytvorenie nových kultúrnych výmen s mestami a formátovanie tzv. intelektuálnej siete INTELNETu (Barcelona, Marseille, Brno, Debrecen, Charkov, St. Peterburg).

INVESTIČNÉ PROJEKTY

V projekte Košice 2013 sa vytvorí kultúrna infraštruktúra, ktorá prinesie nový model inštitúcií na Slovensku. Z dvadsiatich projektov realizuje Mesto Košice 8, Košický samosprávny kraj (ďalej KSK) 7, Ministerstvo kultúry SR (ďalej MK SR) 3 objekty a dve neziskové organizácie ďalšie dve kultúrne pamiatky. Mesto Košice revitalizuje vyššie spomenuté objekty a zóny: Kasárne/Kulturpark, Kunsthalle, Mestský park, Parky Moyzesova a Komenského, Ulička remesiel, Košický hrad, amfiteáter a projekt SPOTs.

Medzi nosné investičné projekty KSK patria otvorené zóny, tzv. *ostrovy kultúry*. Základným zámerom je zmeniť prístup návštevníkov, ponúknuť im otvorený priestor a prepojiť interiér s exteriérom. Sedem investičných projektov je v kultúrnych za-

riadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK: Východoslovenské múzeum, Východoslovenská galéria, Bábkové divadlo v Košiciach, Divadlo Thália, prestavba Verejnej knižnice J. Bocatia na nádvorí Barkóczyho paláca a na Hviezdoslavovej ul., v Uličke remesiel pribudne remeselnícky dom a dvor – Lapidárium. MK SR zrekonštruje Malú scénu Štátneho divadla Košice, vznikne centrum regionálnych štúdií *Bibliotheca Cassoviensis* v Štátnej vedeckej knižnici a netradičnú formu vzdelávania pre deti a mládež prinesie nový objekt v Slovenskom technickom múzeu. Ostatné investičné projekty sa týkajú prestavby kaštieľa v Krásnej a rekonštrukcie určitých súčastí Dómu svätej Alžbety.

Množstvo kultúrnych aktivít bolo rozdelených do troch skupín, na kľúčové, významné a sprievodné.

KLÚČOVÉ PODUJATIA EHMK 2013 V ROKU 2013

Do tejto kategórie patria podujatia európskeho a národného významu. Tvoria ich dvadsaťpäť podujatí, ako sú: Bielej noci, Jakubiskove dni, Imaginácie, Cassovia folkfest, Mesiac autorského čítania, Festival divadiel strednej Európy, Dni nového tanca, Gyula Košice, Mesto zvuku a ďalšie. Sú to podujatia na vysokej úrovni, ktoré predstavujú špičkové európske umenie pre domáce a zahraničné publikum.

VÝZNAMNÉ PODUJATIA

Takmer štyridsať cyklických podujatí stredného významu konajúcich sa v Košiciach a na východnom Slovensku. Sú v súlade s programovou a tematickou štruktúrou projektu.

SPRIEVODNÉ PODUJATIA

Stovky podujatí menšieho rozsahu, ktoré sú do programu zaradené pre svoj národný alebo regionálny význam. Patria sem konferencie, workshopy a rôzne kultúrno-spoločenské podujatia. Priamo nesúvisia s témami a konceptom projektu Košice 2013, ale boli zaradené pre svoj priaznivý dopad na špecifické komunity.

PROGRAM PENTAPOLITANA

Päť historických miest východného Slovenska, a to Košice, Prešov, Bardejov, Levoča a Sabinov, spolupracujú na ojedinelom projekte *Pentapolitana*. Cieľom je zaujať prostredníctvom vzdelávacích a umeleckých aktivít širokú verejnosť a podnieť záujem o kultúrne dianie. Záujem o spoluprácu prejavili aj ďalšie slovenské mestá, ako Poprad, Vysoké Tatry, Stará Lubovňa a ďalšie. Na základe Memoranda o spolupráci je mesto Prešov hlavným partnerom. *Pentapolitana* má tri nosné témy:

Návrat k hodnotám – spracovanie historických udalostí a osobností miest a ich samotná prezentácia navonok.

Vytvorené v ... – podpora alternatívnej kultúry a miestnych umelcov. Organizácia vzdelávacích aktivít, tvorivých dielní a súťaží mladých talentov.

Regionálne kultúrne koridory – cezhraničná kultúrna spolupráca všetkých miest *Pentapolitany* s mestami v Ukrajine, Maďarsku a v Poľsku, v oblasti turizmu a dejín.

K najhlavnejším podujatiam programu *Pentapolitana* patria: Dni *Pentapolitany* v Košiciach, Dni *Majstra Pavla* v Levoči, *Oskarova noc* v Sabinove, *Stretnutie s hudobou* v *Pentapolitane*, film *Chrám* *Pentapolitany* a ďalšie.

PROGRAM TERRA INCOGNITA (KRAJINA NESPOZNANÁ)

Košice 2013 sú úspešným projektom aj preto, že do neho vstúpil aj Košický samosprávny kraj. Regionálna samospráva iniciovala program *Terra Incognita*, ktorého cieľom oživiť a zveladiť Košice a región, rozvoj a vytvorenie ponuky destinácií, služieb a produktov spojených s cestovným ruchom. Hlavnou témou je zviditeľnenie kultúrneho dedičstva cez tri tematické trasy – Železnú cestu, Go-tickú cestu a Vínnu cestu. Zámerom je spoznávanie histórie obcí a miest v Košickom samosprávnom kraji cez putovanie a navštevovanie rôznych podujatí. Vo vybraných destináciách sa skvalitní kultúrna a voľnočasová infraštruktúra. Zvyší sa návštevnosť a udržateľnosť destinácií, zviditeľní sa kultúrne dedičstvo a otvoria sa dvere cestovnému ruchu.

EURÓPSKE HLAVNÉ MESTÁ KULTÚRY V BUDÚCNOSTI

Po Košiciach a Marseille titul EHMK v roku 2014 získali mestá Riga v Lotyšsku a Umea vo Švédsku. V roku 2015 si prívlastok prestížneho titulu prívlastnia mestá Mons v Belgicku a Plzeň v Českej republike. A do tretice rok 2016 patrí európskym krajinám Španielsko - mesto Donostia-San Sebastian, a Poľsko – mesto Wroclav.

Projekty, ktoré už bežia a ďalšie, ktoré ešte len čaká prezentovanie, nám určujú trasu kultúrneho života nielen Košičanov, ale všetkých Slovákov, ktorí sa intenzívne a aktívne zapájajú do projektov ako samotní realizátori a aktéri, alebo ako diváci a návštevníci. Projekt Košice – EHMK 2013 je otvorený širokej verejnosti a užívajme si, že sme sa mohli stať jeho súčasťou.

60 ROKOV OKRESNEJ KNIŽNICE V BARDEJOVE/ 60 YEARS OF DAVID GUTGESEL DISTRICT LIBRARY IN BARDEJOV

Mgr. Ludmila Jászayová, Okresná knižnica Dávida Gutgesela, Bardejov
jaszayova@gutgesel.sk

Fotografie: Mgr. Ludmila Jászayová

Abstract: *The David Gutgesel District Library in Bardejov commemorates the 60th anniversary of its foundation. The paper offers an overview on the history as well as on the present activities of the library, focused on important moments in its development. It describes library's mission, collections, the most significant library services, activities and projects.*

Keywords: *public library, anniversaries, library services, library collections*

Kľúčové slová: *verejná knižnica, výročie, knižničné služby, knižničný fond*

Okresná knižnica Dávida Gutgesela oslávila v roku 2012 60. výročie svojho založenia. Keď hovoríme o založení knižnice, nemáme na myslí vznik niečoho nového, pretože história knižničného života v Bardejove má svoje prvopočiatky už v stredoveku. Mesto Bardejov od nepamäti patrilo k mestám, ktorým bola blízka kultúra a vzdelanie. Verejná knižnica, humanistické gymnázium, osobnosti ako Leonard Stöckel, Dávid Gutgesel, založenie kníhtlače a mnohé ďalšie fakty sú toho dôkazom. Vznik okresnej knižnice však napomohol vzniku knižníc takmer v každej dedine okresu, rozšírenie ponúkaných služieb, väčší podiel na vzdelávaní občanov i rozšírenú ponuku na aktívne trávenie voľného času.

Okresná knižnica bola založená na základe Obežníka č. 246 Zb. ob. Pre KNV o zriadení okresných a krajských ľudových knižníc, ktorý 30. marca 1951 vydalo Povereníctvo informácií a osveta. Následným uznesením pléna ONV začala okresná knižnica v roku 1952 svoju čin-

nosť. Jej úlohou bolo plniť funkciu riadiacej ľudovej knižnice v okrese. Okrem metodickéj pomoci pri vzniku miestnych ľudových knižníc mala za úlohu ich podporovať aj pravidelným požičiavaním celých súborov kníh. Obyvatelia obcí tak získali možnosť výpožičiek zo širšej ponuky. Podobný systém vypožičiavania súborov kníh obecným knižnicami dodnes praktizujú v českých knižniciach a majú s tým dobré skúsenosti.

Okresná knižnica svoju činnosť začínala s počtom 6152 kníh. Prvou riaditeľkou sa stala Vlasta Graichmanová. V záujme vedenia mesta i okresu bolo, aby knižnice boli čo najlepšie vybudované, a tak sa veľmi rýchlo zvyšovali počty kníh a v súčasnosti s tým narastal počet čitateľov i výpožičiek. Neexistovala televízia ani internet, preto knižnica bola vyhľadávanou inštitúciou. Začala ponúkať nové, dovtedy neznáme podujatia, akými boli čitateľské besedy o knihách, neskôr aj stretnutia so spisovateľmi. Rovnaké možnosti boli ponúkané miestnym ľudovým

knižniciam. Hlavne počas dlhých zimných večerov to boli vyhľadované podujatia nielen v meste ale aj na vidieku. Začalo sa súťažiť o titul Budujeme vzornú ľudovú knižnicu a už v roku 1954 knižnica titul Vzorná ľudová knižnica získala. Keďže sa rozšíril knižničný fond na 8.500 zväzkov kníh a počet čitateľov stúpil na 1060, bolo potrebné zvoliť nové formy knižničnej práce. Aby sa zjednodušil spôsob vyhľadávania, začalo sa so spracovávaním systematického i menného katalógu. Ako si žiadala vtedajšia doba, katalóg sa spracovával aj v ruskom a ukrajinskom jazyku. V rovnakom období vzniklo oddelenie dopĺňovania a spracovania knižničných fondov. Koncom 50-tych rokov už bola činnosť okresnej knižnice naplno rozbehnutá, rovnako bol zabezpečený pravidelný prísun finančných prostriedkov pre jej činnosť. V tom období tvorilo knižný fond už 14 862 zväzkov kníh. Problémom bolo umiestnenie knižnice. Knižnica sa niekoľkokrát sťahovala, žiaľ, ako spomínajú pamätníci, vždy do horších priestorov. V roku 1954 bola presťahovaná do bývalého evanjelického auditoria, o rok neskôr na druhé poschodie zadného traktu kultúrneho domu Dukla, v roku 1961 na Námestie osloboditeľov č.16 a až v roku 1974 do súčasných priestorov.

60-te roky znamenali prudký nárast knižného fondu a ďalšie rozširovanie služieb. Zriadilo sa oddelenie literatúry pre deti a mládež a oddelenie literatúry pre dospelých. Nemohlo chýbať ani oddelenie politickej literatúry. Dovolím si dodať, že napriek názvu politickej oddelenie, to bolo klasické oddelenie náučnej literatúry. Je pravdou, že značnú časť jeho

fondu tvorili diela klasikov marxizmu – leninizmu, no nechýbala ani náučná literatúra z iných vedných oblastí. Začalo sa s budovaním regionálnej bibliografie, vďaka ktorej sú dodnes zaznamenané významné udalosti a rozvoj okresu Bardejov. Bohatá bola metodická činnosť, pretože vo vtedajšom veľkom bardejovskom okrese bolo 196 ľudových knižníc. V roku 1963 nastala zmena na riaditeľskom poste. Vlastu Graichmanovú vystriedal Jozef Popovec. Zriadilo sa bibliografické oddelenie, pribudlo osobné motorové vozidlo značky TUDOR. V roku 1965 knižný fond dosiahol počet 27 918 zväzkov, 2210 registrovaných čitateľov a 41 921 výpožičiek. Rok 1968 okrem iného znamenal reorganizáciu bardejovského okresu. Vytvorením okresu Svidník sa znížil počet obcí v okrese, a teda aj počet ľudových knižníc, ktoré knižnica metodicky usmerňovala. V metodickej pôsobnosti ostalo 99 ľudových knižníc.

Činnosť okresnej knižnice v rokoch 1970-1990 sa riadila Programom rozvoja jednotnej sústavy knižníc. S nárastom knižného fondu a nestále sa zvyšujúcim počtom čitateľov začiatkom 70-tych rokov priestory, v ktorých bola umiestnená knižnica, zďaleka nestačili pre jej činnosť, navyše sa budova rekonštruovala pre potreby Mestského národného výboru, preto bolo nutné riešiť jej nové umiestnenie. V roku 1974 bola presťahovaná do súčasných priestorov, no ešte do roku 1986 sa o priestory musela deliť s OV SZM. V roku 1975 sa stal riaditeľom knižnice Peter Baránok. Rekonštrukciou poschodia sa vytvorili nové priestory, čo znamenalo väčší komfort pre pracovníkov i pre

čitateľov. Začali sa otvárať pobočky okresnej knižnice. V roku 1977 sa otvorila pobočka na V. ZŠ v Bardejove, v roku 1978 pobočka v Bardejovských kúpeľoch, ktorá je stále funkčná, v roku 1981 po pričlenení Dlhej Lúky a Bardejovskej Novej Vsi k mestu vznikli pobočky v nových mestských štvrtiach, v roku 1982 pobočky na I. ZDŠ a na Poštárke pre rómske deti. O rok neskôr bola založená pobočka na sídlisku Družba. V priebehu rokov pre nezáujem čitateľov a pre veľké finančné náklady na prevádzku viaceré pobočky zanikli. Nedá sa nespomenúť dôležitú udalosť a to nadviazanie družobných vzťahov s knihovníkmi Okresnej knižnice v Přerove. Každoročné stretnutia pracovníkov oboch knižníc neboli len obyčajnou výmenou skúsenosti. Stali sa základom nadviazania naozajstného priateľstva. Vďaka vtedajšej riaditeľke Jarke Biolkovej toto priateľstvo s knižnicou trvá doposiaľ. Od roku 1986 sa knižnica stala výlučným vlastníkom budovy, čo umožnilo rozšírenie oddelení. Vznikol priestor pre bibliografiu, akvizíciu, otvorilo sa hudobné oddelenie. Knižnica sa stala moderným regionálnym kultúrnym centrom. V novembri 1987 sa znovu obhájil titul Vzorná ľudová knižnica.

Po zmene politického systému v roku 1989 nastali zmeny aj v činnosti knižnice. Od 1. januára 1991 prešli miestne ľudové knižnice pod orgány obcí. Tento krok znamenal v mnohých prípadoch stagnáciu alebo zrušenie knižnice, keďže samosprávy nemali na ich činnosť finančné prostriedky. V júli 1991, po odchode Petra Baránka do dôchodku, nastúpil do funkcie riaditeľa PhDr. Stanislav Sabol.

Jeho príchod zároveň znamenal začiatok nového systému práce. Zakúpili sa prvé počítače a kopírovací stroj, ktorý nahradil staršej generácii známe rozmnožovacie stroje a písanie textov na blany. Začala sa podnikateľská činnosť knižnice - antikvariálny predaj vyradenej literatúry a požičovňa videokaziet. Začala automatizácia a elektronizácia vnútorných procesov knižnice a práca v knižničných systémoch LIBRIS a BIBLIS. V roku 1993 po retrospracovaní knižničného fondu začalo aj automatizované vypožičiavanie kníh, najprv na náučnom oddelení, postupne aj na ostatných oddeleniach knižnice. Okresná knižnica v snahe čo najviac vychádzať v ústrety čitateľom v marci 1995 otvorila čítareň a v tom istom roku debarierizovala vstup do knižnice.

Rok 1996 znamenal v histórii knižníc na Slovensku krok späť. Vytvorili sa totiž kultúrne centrá a knižnice stratili právnu subjektivitu. V Bardejove bolo zriadené Hornošarišské kultúrne centrum a knižnica zmenila názov na Hornošarišská knižnica. Napriek strate právnej subjektivity činnosť knižnice nestagnovala. Pre verejnosť bol zavedený internet a pretože vtedy ešte internet nebol takmer v každej domácnosti, záujem o túto službu prevyšoval možnosti knižnice. Svojimi aktivitami knižnica obohatila kultúrnu ponuku v Bardejove a zároveň začala organizovať podujatia z oblasti knižnično - informatickej výchovy zamerané na zvládnutie automatizovaných knižnično - informatických procesov, ako elektronický katalóg, hypertexty, CD -ROMy a Internet. Keďže neustále narastala potreba rozšírenia priestorov pre činnosť, vedenie

knížnice rozhodlo, že zrekonštruuje staré garáže a vybuduje v nich moderné výpožičné priestory. 1. januára 1997 došlo opäť k zmene názvu knižnice. Začala niesť názov po bardejovskom knižtlačiarovi Dávidovi Gutgeselovi. Od toho dátumu znie meno knižnice Okresná knižnica Dávida Gutgesela. Zmeny nastali aj na riadiacom poste. V apríli 1997 odišiel do Prešova PhDr. Stanislav Sabol a vedením knižnice bola poverená Ľubomíra Grebecová. V júli 1997 bol do funkcie riaditeľa menovaný PhDr. Vasiľ Gula, CSc. O rok neskôr začala spolupráca s Knižnicou pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči. Do knižnice sa dostali prvé zvukové knihy, ktoré si slabozrakí a nevidiaci čitatelia môžu bezplatne požičiavať. Táto spolupráca trvá doposiaľ. V rovnakom čase vznikol pri knižnici literárny klub BARD, ktorého cieľom bolo podporiť záujem o literárnu tvorbu najmä u mladých ľudí. Ďalšiu zmenu prinieslo rozhodnutie Krajského úradu v Prešove č.j. KUL-0087/2/1999 zo dňa 26. marca 1999 o zriadení Okresnej knižnice Dávida Gutgesela. Okresná knižnica opätovne nadobudla právnu subjektivitu. V januá-

ri 1999 odišiel z funkcie riaditeľa PhDr. Vasiľ Gula, CSc. a v apríli bol na post riaditeľa menovaný Mgr. Dušan Marcin. Po jeho odchode do zahraničia v januári 2002 bola vedením knižnice poverená Iveta Michalková. 1. apríla 2002 knižnica prešla zriaďovacou listinou pod Prešovský samosprávny kraj. V októbri toho istého roku do funkcie riaditeľky nastúpila Mgr. Ľudmila Jászayová.

Posledné desaťročie prinieslo viacero zmien. Do prístavby, ktorá vznikla rekonštrukciou garáže sme presťahovali oddelenie náučnej literatúry, ktoré bolo dlhú dobu súčasťou oddelenia beletrie. Sprístupnila sa nová čítareň a študovňa, čo nepochybne prispelo k väčšiemu komfortu čitateľov. Vznikol priestor pre oddelenie akvizície pre bibliografiu i metodiku. Vďaka prístavbe väčší komfort získali aj používatelia na oddelení beletrie. Môžeme povedať, že terajšie priestory knižnice plne vyhovujú, sú priestrané, dobre vybavené a používateľom ponúkajú príjemné prostredie. Náplňou knižničnej práce nie sú len výpožičky kníh, ale aj iné činnosti, v knihovníckom slovníku sa namiesto výrazu čitateľ objavil výraz používateľ. Do knižnice sme zaviedli internet pre verejnosť, ktorý môžu naši používatelia využívať bezplatne. Vďaka úspešným projektom sa nám podarilo získať zo štrukturálnych fondov EÚ finančné prostriedky na rekonštrukciu fasády knižnice. Rovnako prostredníctvom grantov sme mohli zakúpiť špeciálny počítač pre nevidiacich a slabozrakých s programom JAWS a MAGIC, vďaka ktorému má počítač zvukový výstup. Služby požičiavania zvukových kníh sme v tomto roku

rozšírili pre všetkých držiteľov preukazu ZŤP. Stali sme sa partnerskou knižnicou Parlamentnej knižnice. Nadviazali sme spoluprácu s Klubom slovenských turistov, vďaka čomu sa v čítárni knižnice už šesť rokov usporiadávajú večery s turistikou. Dušou týchto zaujímavých besied je MUDr. Jozef Chovanec. Spolupráca s Gymnázium Leonarda Stöckela priniesla cyklus odborných seminárov o literatúre. Tieto sa konajú vďaka nadšeniu PhDr. Márie Bušíkovej, PhD. Muzikologička Mgr. Silvia Fecsková začala pripravovať cyklus Rodáci rodákom. Už sme si pripomenuli Mgr. Art. Valériu Kelly i Františka Bubíka. Vytvorili sme priestor na komorné výstavy. Snažíme sa vychádzať v ústrety našim používateľom, ich potrebám a záujmom. Stali sme sa komunitnou knižnicou. Pre informáciu si dovoľím uviesť niekoľko štatistických údajov za rok 2011. K 31.12.2011 knižničný fond tvoril 81 521 knižných jednotiek; 6 164 registrovaných čitateľov, z toho 2 267 tvorili deti do 15 rokov; pripravili sme 384 podujatí, z toho 179 tvorila knižnično – informačná výchova. Celkový počet návštevníkov knižnice bol 51 325, z toho na podujatiach 7 112, internet pre verej-

nosť využilo 4296 návštevníkov. Urobili sme 165 500 výpožičiek. Špeciálne služby využívalo 32 nevidiacich a slabozrakých používateľov a 18 so sklerózou multiplex. Vykonal sa 53 metodických návštev a 112 poradenských konzultácií V rámci bibliografických služieb bolo do súborného katalógu vložených 805 záznamov a vypracovaných 127 rešerší. A to je len časť našej práce.

60 rokov uplynulo veľmi rýchlo. Za ten čas sa knižnica zmenila na nepoznanie. Rovnako sa zmenili požiadavky používateľov, ich nároky a potreby. Knižnica by nebola ničím bez ľudí. Bez pracovníkov, ani bez používateľom. Patrí sa preto poďakovať všetkým bývalým i terajším pracovníkom a riaditeľom za prácu, ktorú pre rozvoj knižnice vykonali. Práca každého z nich sa niekoľkonásobne zúročila a vytvorila z knižnice moderné kultúrne a vzdelávacie centrum. Našou snahou je neustále skvalitňovanie knihovníckych služieb a rozširovanie ponuky činností. Vážime si každého, kto k nám príde a veríme, že knižnice aj v dobe internetu a elektronických kníh budú mať stále svoje čestné miesto.

REŠTAUROVANIE VZÁCNEJ TLAČE ZO 17. STOROČIA Z FONDOV
UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE / RESTORATION OF RARE
PRINTING FROM THE 17TH CENTURY FROM THE COLLECTION OF THE
UNIVERSITY LIBRARY IN BRATISLAVA

Mgr. Ivana Palkovičová, Ján Kollár, Univerzitná knižnica v Bratislave
ivana.palkovicova@ulib.sk, jan.kollar@ulib.sk

Abstract : *The article describes the work at the Department of Restoration in The University Library in Bratislava. The University Library in Bratislava is the oldest and largest research library in the Slovak Republic. The article deals with conservation and restoration of a special book – the Atlas “Tables géographiques des divisions du globe terrestre“ from the collections of The University Library in Bratislava. It was printed by the French cartographer Nicolas Sanson in the 17th century. The book is in French language. It was damaged - mainly the cover (leather), paper leaves and microbiological contamination by moulds was observed as well. The article describes a history of the book, procedures of its repair and provides information about interesting findings at the Atlas.*

Key words: *restoration, the 17th century, the Atlas, The University Library in Bratislava,*
Kľúčové slová: *reštaurovanie, 17. storočie, atlas, Univerzitná knižnica v Bratislave*

Autori článku pracujú ako reštaurátori vzácných tlačí v Univerzitetnej knižnici v Bratislave. Ján Kollár od roku 2006. Mgr. Ivana Palkovičová od roku 2008, o dva roky neskôr bola menovaná do funkcie vedúcej oddelenia reštaurovania a konzervovania odboru ochrany dokumentov.

Obidvaja sú absolventi Strednej priemyselnej školy S. Stankovianskeho v matúrnom odbore reštaurovanie a konzervovanie starých tlačí a papiera v Banskej Štiavnici.

Reštaurujú prevažne tlače zo 16. storočia z fondov Univerzitetnej knižnice v Bratislave, no venujú sa i mladším vzácnym knihám. Pri práci sa riadia zásadou zachovať čo najviac pôvodného na väzbe i bloku a zhostia sa i najnáročnejších reštaurátorských zásahov.

Pri reštaurovaní a konzervovaní používajú

najnovšie reštaurátorské techniky a materiály a sledujú vývoj a poznatky vedy a výskumu z tejto oblasti.

Sú to perspektívni pracovníci Univerzitetnej knižnice v Bratislave a rastú z nich skvelí reštaurátori.

Ing. Emília Hanusová,
vedúca odboru ochrany dokumentov

OPIS REŠTAUROVANÉHO DIELA

Knižné dielo - atlas, je viazané v celousňovej nasadzovanej väzbe na francúzsky spôsob, s usňovými klapkami po stranách. Useň je hnedej farby, zdobená slepotlačou. Bočné klapne sa upevňujú usňovými remienkami svetlohnedého odtieňu. Kniha má hmotnosť 11,2 kg. Dosky väzby sú z lepenky. Blok knihy je šitý na päť pravých zdvojených väzov na konopné špagáty. Kniha má 15 zložiek, na ktorých

sú mapy a listy s legendami k mapám. Mapy veľkého formátu natlačené na listoch ručného papiera sú zložené na polovicu a nalepené na krídlečka z ručného papiera, cez ktoré sa šili zložky do bloku. Takýto spôsob šitia atlasov je známy dodnes, pretože chráni lomy dvojlistov máp pred poškodením a zároveň umožňuje pohodlné čítanie. Predsádzky sa zachovali obidve a sú prisiťé k bloku o krídlečko. Titulný list chýba. Kniha začína listom, na ktorom je legenda k prvej mape s poznámkami majiteľa. Ďalej pokračuje mapou. Mapy sú medirytiny, ručne kolorované s orámovaním, na ktorom sú geografické súradnice. V hornej časti nad rámkom sa nachádza názov. Mapa tiež obsahuje nápisovú, bohato dekorovanú kartuš, oválny medailón s vydavateľskými údajmi a legendou. Iba tri mapy tvoria výnimku a sú natlačené na textílii a podlepené ručným papierom. Ide o mapy na stranách 61-62- s vyobrazením Francúzska, ďalej na strane 172-173- s vyobrazením Španielska a mapa na strane 186-187- s vyobrazením Talianska. Celkovo atlas obsahuje 43 máp. Nie každá mapa má legendu. Legendy k mapám chýbajú konkrétne na stranách:

s. 39-40, 55-56, 65-66, 69-70, 73-74, 77-78, 81-82, 91-92, 95-96, 99-100, 103-104, 107-108, 111-112, 114-115, 118-119, 122-

123, 126-127, 130-131, 134-135, 138-139, 142-144, 146-147, 150-151, 154-155, 158-159, 162-163, 172-173, 175-176, 180-181, 190-191, 194-195, 198-199, 202-203, 206-207, 210-211.

Atlas je tlačený vo francúzskom jazyku. Ide o znovuvydanie atlasu francúzskeho dvorného kartografa Nicolasa Sansona, jeho pokračovateľom Alexisom Hubertom Jaillotom, ktorý spolupracoval so Sansonovými synmi Guillaumeom a Adrienom od roku 1669, krátko po smrti Sansona.

Nicolas Sanson (1600- 1667) už ako veľmi mladý muž začal študovať históriu, konkrétne starovek. Z tohto dôvodu sa venoval ilustrácii histórie v podobe kreslených máp starovekého sveta. Jeho ilustrácie zaujali francúzskeho kráľa Ľudovíta XIII. natolko, že ho menoval dvorným kartografom. Sanson vydal okolo 300 máp. Toto obdobie sa vo francúzskej histórii nazýva veľkou érou francúzskej kartografie.

Na veľkú slávu nadviazal už spomenutý Sansonov nástupca Hubert Jaillot (1632-1712), ktorý bol jedným z mnoho francúzskych kartografov 17. storočia. Jeho znovuvydania Sansonových atlasov a máp bolo tlačených Pierrom Mortierom v Amsterdame, ale tiež aj v Paríži, ako je to v našom prípade.

STAV REŠTAUROVANÉHO DIELA

Knižná väzba je v značne poškodenom stave. Šitie a glejenie bloku je porušené. Kapitálky sa nezachovali. Listy sú pokrčené, znečistené od prachu, zatečenia a viditeľných stôp po plesni, hlavne v chrbtovej časti.

Väzba bola už raz reštaurovaná. Pri tomto zásahu boli podlepené mapy aj legendy ručným papierom a zavesené na krídelko, ktoré tvorilo dva kusy na vyrovnanie hrúbky listov a chrbta. Ďalej bol veľmi nešťastne orezaný blok, čím sa poškodilo mnoho máp, na ktorých sa odrezala horná časť názvu. Celkovo sú mapy orezané krivo, pretože boli naskladané a prilepené na krídelko nakrivo. Predsádzky sú pokrčené a nachádzajú sa nich stopy po červotočoch. Lepenkové dosky sú tiež poškodené červotočom, veľmi zmäknuté, na rožkoch a po obvode rozdrapkané a plesnivé. Celousňový povrch je zodratý a potrhaný po celej ploche dosky a rovnako je poškodená slepotlač s rastlinným motívom. Z usňových klapní, ktoré podľa stôp boli na všetkých troch stranách, sa zachovala iba jednodlná s fragmentmi usňových remienkov na upevnenie. Po obvode prednej dosky sú umiestnené usňové uzlíky, ktoré slúžia na zapnutie klapní. Usňové uzlíky sa zachovali všetky, okrem jedného. Na chrbte

useň chýba na oboch hlavicích. Sú tam viditeľné stopy po zatečení. Všetky poškodenia na knižnej väzbe svedčia o častom používaní.

PRIEBEH REŠTAUROVANIA

Po písomnej a fotografickej dokumentácii sme dokument dezinfikovali v sterilizačnej komore 24 hodín, pretože boli viditeľné stopy po plesni na výlepoch máp aj na samostatných listoch. Škvrny sa nachádzali hlavne pri strede, kde sa pripevňovalo krídelko. Predtým bolo urobené meranie pH, po ktorom sa nemuselo pristúpiť k deacidifikácii.

Následne sme pristúpili k rozobratiu väzby. Predsádzky sme oddelili od dosiek a očistili sme ich vo vodnom kúpeli s použitím benátskeho mydla. Pri rozoberaní sme našli pridoštný výlep, ktorý sa skladal z natlačených fólií, ktoré neboli ani len narezané. Pravdepodobne ide o „nepodarky“ z tlačiarne. Výlep sme očistili vo vodnom kúpeli, chýbajúce časti sme doliali papieroovou zmesou na dolievacom stroji a uložili k sprievodnej dokumentácii ku pamiatke. Ďalej sme sňali povrch z lepenkových dosiek, ktoré boli plesnivé a značne poškodené, z toho dôvodu sme ich nepoužili pri reštaurovaní. Pri snímaní povrchu sme zistili, že povrch sa skladá z troch častí: useň

na prednej doske, useň na zadnej doske a useň na chrbte. Keďže šitie bolo porušené, rozobratie bloku na zložky bolo nutné a pomerne jednoduché. Iba po rozobratí na chrbte zložky, ktorú tvorilo krídelko zostal hrubý nános gleju, ktorý sa nedal dobre odstrániť. Potom sme pristúpili k odstráneniu všetkých krídelok z listov a máp.

ČISTENIE

Najsôr sme mechanicky očistili zložky vysávačom. Pretože listy a aj mapy boli podliepané papierom, na ktorom boli viditeľné škvrny po zatečení a aj plesni, urobili sme skúšku rozpustnosti atramentu a farieb (konkrétne farebné rozlíšenie hraníc štátu) na mapách. Skúška ukázala stálosť atramentu, avšak silnú rozpustnosť farebných častí na mapách, ktoré sme preto zafixovali fixačným prostriedkom BCP firmy Neschen a vyčistili na mokro jednu mapu (mapa Afriky). Pri vodnom kúpeli s benátskym mydlom sa fixované časti nerozpúšťali a podarilo sa nám odstrániť aj výlepy ručného papiera. Avšak stredný výlepový pruh, ktorý spájal dva listy mapy sa nedal odstrániť napriek vodnému kúpeľu. Preto sme pristúpili pri mapách k alternatívne- mu suchému čisteniu pomocou rôznych druhov gúm. Listy s textom sme čistili mokrým spôsobom vo vodnom kúpeli s prídavkom benátskeho mydla.

REŠTAUROVANIE LISTOV

Po vyčistení sme doliali chýbajúce časti na listoch papierovou zmesou na dolievačom stroji. Po vysušení sme listy podlepi ručným papierom tak, že sme nechali cca 10 cm pás pri chrbáte voľný. Tento priestor slúžil na prilepenie krídielok, ktorý bol

rovnaký ako na mapách. Pre lepenie krídelok sme urobili maketu rozmeru dvojlisu. Podľa makety sa vždy zvolila správna šírka krídelok, pretože mapy nemali rovnaké rozmery. Potom sme dvojlisy zložili do zložiek a krídelko sme zložili tak, aby vyrovnalo hrúbkový rozdiel medzi mapami a krídelkom.

ŠITIE - PRÍPRAVA BLOKU - VÄZBA

Nasledovalo šitie bloku na päť pravých väzov z konopných špagátov. Po ušití sme chrbát bloku zaglejili kožným glejom a mierne zaoblili. Medziväzbový priestor sme vylepili plátennými prúžkami, pre lepšiu ohybnosť pri listovaní ťažkých listov máp.

Potom sme nasadili zdvojené dosky z neutrálnej lepenky. I keď pôvodný pokryv sa skladal z troch častí: chrbát, predná a zadná doska, rozhodli sme sa použiť novú useň v celistvosti pre lepšiu stabilitu i pevnosť väzby. Nový pokryv sme urobili presne podľa pôvodného. Vyrobili sme bočné klapne i s uväzovaním, ktoré chránia blok. Následne sme prilepili fragmenty pôvodnej usne. Usňové uzlíky na uväzovanie na prednej doske sme urobili nové podľa zachovaných, pretože pôvodné boli príliš krehké a čo len najmenšou manipuláciou sa lámali. Usňové ušká na klapniach sme urobili nové podľa pôvodného, ktorý sa nachádzal na fragmente pôvodnej klapne. Tento sa použil a pripevnil na pôvodné miesto.

Nakoniec sme urobili predsádky z ručného papiera s viditeľným usňovým páskom a na ne sme nalepili pôvodné fragmenty predsádky. Tento typ predsádky sme sa rozhodli použiť pre lepšiu stabilitu a odol-

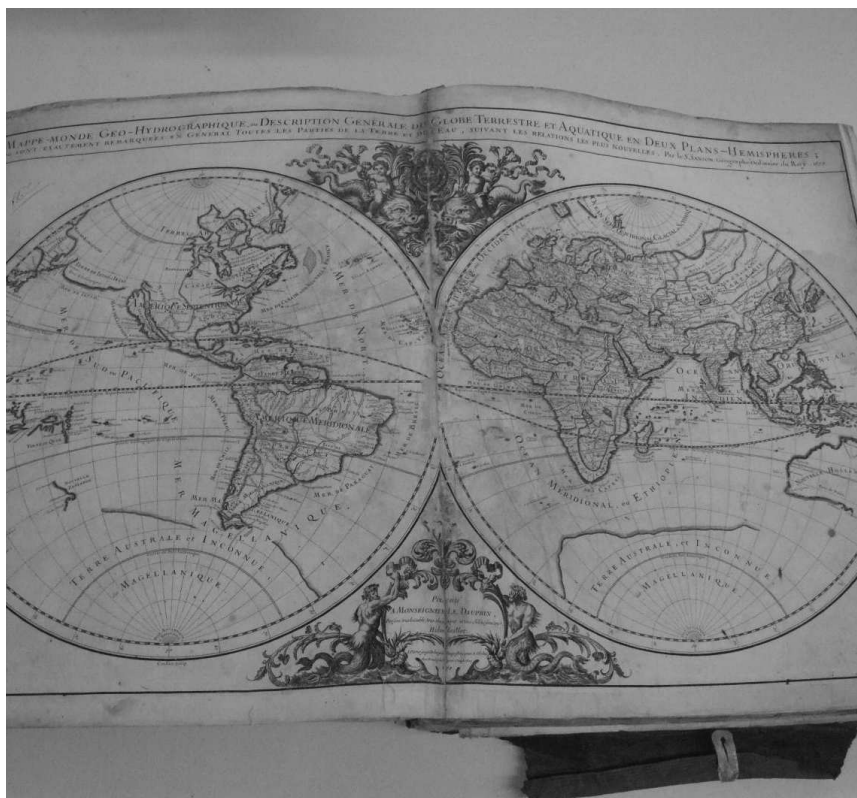
nosť pri otváraní ťažkých dosiek, ale i samotných fólií. Všetky časti dokumentu sme lepili prírodným pšeničným škrobom, okrem fragmentov pôvodnej predsádky, ktorú sme lepili veľmi riedkym kožným glejom, tak ako pri pôvodnej väzbe. Potom sme usňový pokryv celý natukovali britskou tukovacou zmesou. Na záver sme vyhotovili záverečnú fotodokumentáciu.

ZÁVER

Univerzitná knižnica v Bratislave má vo svojich fondoch približne 356 000 zacho-

vaných historických knižných dokumentov z obdobia od 15. do 19. storočia. Mnohé z nich je potrebné reštaurovať a ešte väčšie množstvo treba konzervovať. V tomto okamihu prichádza na rad reštaurátor-konzervátor, ktorý spolupracuje s historikom a spolu navrhnu najvhodnejší spôsob ošetrovania a opravy. Nakoniec sa dokument vráti do depozitu s predpísanou relatívnou vlhkosťou a teplotou.

Popisovaný reštaurovaný dokument má signatúru 25 A 157 a je uložený v depozite Univerzitnej knižnice.

PREDSTAVUJEME NOVÝCH ČLENOV SAK

MESTSKÁ KNIŽNICA L. ŠTÚRA V BÁNOVCIACH NAD BEBRAVOU / THE
LUDOVÍT ŠTŮR MUNICIPAL LIBRARY IN BÁNOVCE NAD BEBRAVOU

Mestská knižnica L. Štúra v Bánovciach nad Bebravou je verejnou inštitúciou, ktorá plní funkciu mestskej knižnice pre mesto Bánovce nad Bebravou a okolie. Knižnica získava, spracováva a uchováva univerzálny knižný fond, poskytuje komplexné knižničné, informačné a bibliografické služby, vrátane miestnych a regionálnych informácií. Od 1. mája 2011 patrí knižnica pod Bánovské kultúrne centrum. BKC je príspevkovou organizáciou mesta s právnou subjektivitou, ktorá je viazaná na rozpočet mesta Bánovce nad Bebravou.

Mestská knižnica L. Štúra sídli na Ul. 5. apríla 795/18, kde poskytuje služby svojim používateľom. v knižnici pracujú 4 pracovníčky na plný úväzok a 1 pracovníčka na pol úväzku.

Knižnica poskytuje svojim používateľom služby v troch oddeleniach:

- oddelenie pre deti a mládež do 15 rokov /2 malé miestnosti/
- oddelenie beletrie pre dospelých používateľov/ 1 miestnosť/
- oddelenie odbornej literatúry pre dospelých používateľov/ 3 malé miestnosti + chodba.

Priestory, v ktorých knižnica sídli, sú však nevyhovujúce predovšetkým svojimi rozmermi. Chýba čítareň na nerušené štúdium kníh a časopisov. Situácia sa zhoršila zrušením pobočky knižnice na sídlisku Dubníčka. Knižné zväzky zo zrušenej pobočky sa nachádzajú v preplnených skladových priestoroch. Nemôžu slúžiť

používateľom knižnice, nakoľko ich nie je možné umiestniť do regálov v jednotlivých oddeleniach.

Výpožičný čas v knižnici je v pracovných dňoch od 10.00 – 18.00 hod. a v sobotu 8.00 – 12.00 hod. Počas jarých a letných prázdnin je výpožičný čas skrátený.

1. Knižný fond

Knižničný fond tvorí 51882 zv. kníh. Knižnica by potrebovala zvýšiť finančnú dotáciu na nákup knižného fondu, aby sme ako tak uspokojili potreby našich používateľov. V roku 2012 knižnica získala kúpou **308 zv. kníh**. Veľmi nízky je nákup kníh pre detských čitateľov. V dnešnej dobe, keď čítanie je v zlom stave, sa treba zamerať na nákup kníh pre deti a adolescentov. Finančnú injekciu by potreboval aj nákup periodík. Odoberáme len jeden detský časopis Kamarát. Celkovo máme k dispozícii 10 titulov periodík, čo je tiež alarmujúce. Všetky prírastky kníh sú spracovávané elektronicky v KIS CLAVIUS.

2. Služby

Mestská knižnica poskytuje svojim používateľom nasledovné služby:

- základné služby
 - výpožičné služby prezenčné (v knižnici),
 - výpožičné služby absenčné (mimo priestorov knižnice),
 - predlžovanie výpožičnej doby vypožičaných dokumentov,

- ústne faktografické a bibliografické informácie,
 - výpožičné služby prostredníctvom MVS, MMVS.
- špeciálne služby
 - rezervovanie požadovaných dokumentov,
 - písomné spracovanie bibliografií a rešerši z knižničného fondu,
 - internetové služby,
 - tlač dokumentov z počítača,
 - kopírovanie a skenovanie dokumentov z fondu knižnice.

2. 1. Čitatelia

V roku 2012 knižnica zaregistrovala 2 442 čitateľov. Z tohto počtu bolo 1062 detských používateľov knižnice. Pri práci s detským čitateľom je veľmi dôležité prostredníctvom knihy, vplývať na rozvoj osobnosti mladého človeka jeho fantázie a tvorivosti. V tejto oblasti zohráva knižnica a kniha veľmi dôležitú úlohu.

2. 2. Výpožičky

V roku 2012 si používatelia knižnice vypožičali 74 456 zv. kníh a 4 078 periodík. Na uvedené číselné ukazovatele vplýva značne zloženie knižného fondu.

3. Vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia

Neoddeliteľnou súčasťou knižničnej práce je vzdelávacia a kultúrno-spoločenská činnosť zameraná na všetky vekové kategórie používateľov knižnice. V roku 2012 knižnica zorganizovala spolu 95 podujatí, na ktorých sa zúčastnilo 3 368 návštevníkov. Z nich uvediem aspoň niektoré.

O tom, že detský svet je plný veselosti, fantázie, nápadov a pestrých farieb presvedčila výstava výtvarných prác *Svet malého predškóľáka*. Výtvarné diela detí zo všetkých materských škôl v našom meste zaplnili priestory sály MsKS. Budúci prváci sa prezentovali pestrými výkresmi, maľovanými portrétmi, vyhotovenými rozprávkovými knižkami. Už ôsmy rok prebieha v knižnici slávnostný zápis prvákov za čitateľov knižnice, *Stal sa zo mňa čitateľ*. Malých žiakov, prváčikov zo všetkých základných škôl v našom meste pasuje za čitateľov Kráľ z Krajiny Čítankovo, ktorý im odovzdá pestré čitateľské preukazy. Do knižnice pribudne vždy asi 200 nových detských čitateľov.

Dňa 26. apríla 2012 sa v knižnici L. Štúra uskutočnilo žrebovanie literárneho kvízu „*Naša teta Ludmila*“. Do kvízu o obľúbenej spisovateľke pre deti a mládež Ludmile Podjavorinskej sa zapojilo 261 žiakov 1.- 4. ročníka zo všetkých základných škôl v našom meste. Na otázky zodpovedalo správne 215 súťažiacich, do žrebovania o ceny však boli zaradení len čitatelia knižnice.

Les ukrytý v knihe bol názov projektu do ktorého sa knižnica tiež zapojila. Pripravilo ho Národné lesnícke centrum v spolupráci s š. p. LESY SR. Od 10. apríla do 15. mája knižnica organizovala besedy s lesníckou tematikou, stretnutia s lesníkmi, výtvarné súťaže. Jednou z pútavých akcií bol aj výlet na Uhrovský hrad. V rámci projektu knižnica pripravila test pod názvom „*Les v teste a test v lese*“. Test riešili žiaci 1.- 4. roč. a 5. – 9. roč. zo všetkých ZŠ v Bánovciach nad Bebravou.

Správanie našich mladých dievčat a chlapcov nám niekedy doslova „vyvrá-

ža dych: vulgarizmy, fajčenie, drogy, nevhodné správanie sa, šikanovanie. Hľadáme, kde sme vo výchove urobili chyby. Nevieme? Z týchto dôvodov sa rozhodli pracovníčky Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Bánovciach nad Bebravou a Mestskej knižnice L. Štúra v Bánovciach nad Bebravou zorganizovať nie jednu besedu, ale celý týždeň – *Týždeň slušného správania*. Podujatia v týždni od 14. 5.2012 do 18.5.2012, ktorý dostal prívlastok *Týždeň slušného správania*, sa konali v Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Bánovciach nad Bebravou. Počas dvoch vyučovacích hodín mali žiaci tvorivou formou zobrazit ako si predstavujú svoje správanie v rodine, v škole a na ulici. Na veľké baliace papiere zobrazili a napísali svoje myšlienky o slušnom správaní.

Už tradične je Mestská knižnica L. Štúra spoluorganizátorom Krajskej súťaže v rétorike – *Štúrov a Dubčekov rétorický Uhrovec*. Vyvrcholením polročnej práce s detským používateľom knižnice bol celomestský kvíz *Čítame s Osmijankom – pridaj sa aj Ty!* Do tejto celoslovenskej literárnej súťaže sa zapojilo 320 žiakov zo ZŠ v meste.

Pracovníčky knižnice sa aj v roku 2012 zapojili do celoslovenskej kampane pod názvom *Do knižnice 2. – Nakazení čítaním*, ktorej organizátorom je SNK v Martine. Kreslenie na dlažbu na bánovskom námestí malo zaujímavý názov *Z námestia do lesa*. Peknými výtvarnými prácami sa prezentovali deti, možno budúci výtvarní umelci.

Koncom mesiaca septembra 2012 prebiehal *potravinársky festival MňamFest*. Na

príprave detského kútika sa aktívne podieľala aj mestská knižnica.

Pekné podujatie pod názvom *Adventné stretnutie* sa uskutočnilo v mestskej časti Dolné Ozorovce. Členovia Klubu dôchodcov Dolné Ozorovce privítali na besede v spoločenskej sále kaštieľa spisovateľku Máriu Pomajbovú. V predvianočnej atmosfére strávili spolu takmer tri hodiny rozprávania, spevu, vianočných a novoročných prání všetkého NAJ...

Najbolestivejším problémom dnešnej doby patrí určite téma drog. Kruté poznanie, Tichý nepriateľ, Rieka závislosti, Až na dno, to sú témy besied, ktoré sme uskutočnili v knižnici v rámci protidrogovej výchovy. Stálym hosťom v knižnici sa stala PhDr. Janka Vaňová z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorá tieto besedy s adolescentmi vedie.

Veľmi dobrú spoluprácu máme s Resocializačným zariadením Pahorok pri Leviciach. Klienti z Pahorka sú našimi častými hosťami. Rozprávajú besedujúcim chlapcom a dievčatám kruté životné príbehy so stretnutia s drogou.

4. Spolupráca

Na území mesta knižnica spolupracuje so všetkými materskými i základnými školami, strednými školami i strednými odbornými učilišťami v meste a na okolí, s Centrom voľného času, MsKS spol. s r.o., ZŠI s narušenou komunikačnou schopnosťou v Brezolupech, DSS Archa n.o.

*Helena Klobučníková, Mestská knižnica
L. Štúra Bánovce nad Bebravou
knižnicabn@centrum.sk*

ZO ŽIVOTA NEČLENSKÝCH KNIŽNÍC

KNIŽNICA ALEBO ZÁKLADNÉ INFORMAČNÉ STREDISKO VTEI? /

A LIBRARY OR AN INFORMATION CENTRE OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL INFORMATION?

Rozdiel medzi týmito dvomi označeniami nie je daný žiadnou exaktnou definíciou. Pojmom knižnica by mala byť označená inštitúcia, ktorá sa zaoberá prevažne knihami (presnejšie knižničnými jednotkami), základné informačné stredisko vedecko-technických a ekonomických informácií (ďalej ZIS VTEI) by mal označovať inštitúciu, ktorá sa zaoberá prevažne informáciami.

V rámci budovania informačnej sústavy v sedemdesiatych rokoch už minulého storočia knižnice ústavov Slovenskej akadémie vied (ďalej SAV) mali tvoriť informačnú sieť SAV; v osemdesiatych rokoch boli premenené z knižníc na ZIS VTEI. Predstava predbehla dobu a možnosti. Vo svete už možno bolo označenie opodstatnené, v malej miere však táto zmena bola adekvátna pre knižnice SAV. Do jednej z nich, Knižnice alebo ZIS VTEI Elektrotechnického ústavu Slovenskej akadémie vied som nastúpila v r. 1982, po absolvovaní Strednej knihovníckej školy a Katedry knihovedy a vedeckých informácií FiF UK. Priznám sa, že som sa zmene búrila. Cítila som sa knihovničkou, nie pracovníčkou strediska vedeckých informácií. Pracovala som obklopená knihami a časopismi. Hlavná práca počas praxe ešte v čase štúdia na vysokej škole pozostávala z označovania zviazaných časopisov nálepkami s číslami – tušom na štítok napísať číslo, nale-

piť na chrbát knihy. Činnosť nezáživná, ale mala knihovnícky zmysel – získané knihy skatalogizovať a uložiť tak, aby ich bolo možné, v prípade potreby, bez problémov nájsť a poskytnúť používateľovi. Prácu s informáciami som nevidela. Koncom deväťdesiatych rokov toho istého storočia na základe Smernice som opäť menila tabuľku na svojich dverách. Už som nebola pracovníčka ZIS VTEI ale knihovnička. Bola som spokojná. Ale doba zmenila aj obsah mojej práce.

Zriaďovateľom knižníc ústavov SAV je SAV, z toho vyplýva náplň ich práce. Je špecifická, podobná, ale nie celkom totožná na všetkých ústavoch SAV. Detailne poznám len tú svoju, preto sa budem venovať len jej a v prvej osobe z jednoduchého dôvodu – pracujem sama. V čase môjho nástupu mala knižnica 3 pracovníčky – jedna sa zaoberala hlavne knihami, druhá časopismi a tretia rozmnožovala. Podmienky deväťdesiatych rokov priniesli zmeny: nákup kníh sa znížil na minimum, rozmnožovanie prestalo byť sledované – pracovníci si mohli rozmnožovať sami. Ústav mohol zredukovať počet pracovníčok na tretinu.

Tradícia mi káže začať popis svojich činností prácou s knihami. Ako vyzerala v minulosti? Okrem pár základných učebníc na Slovensku nevychádzali knihy s problematikou, ktorá je predmetom záujmu mojich používateľov (čitateľov

v zmysle informačnej vedy moja knižnica nemá). Kvalitné knihy zo zahraničia nakupovala len Ústredná knižnica SAV, po prísnom výbere, vo veľmi obmedzenom množstve. Finančnými prostriedkami sa až plytvalo nákupom množstva kníh zo Sovietskej knihy. V tomto, dnes už zaniknutom kníhkupectve, bolo možné kupovať knihy jednak ruských autorov ale aj preklady kvalitnej odbornej literatúry zo zahraničia. Samozrejme všetky bolo potrebné zaevidovať, na písacom stroji vyhotoviť katalogizačné lístky pre autorský a predmetový katalóg, napísať výpožičný lístok. Každá kniha putovala do pracovne objednávateľa. K jej premiestneniu dochádzalo až pri odchode pracovníka do dôchodku, vo väčšine prípadov do pracovne jeho mladších kolegov.

Vedeckých pracovníkov, ako v súčasnosti, tak aj v minulosti, viac zaujímali články v časopisoch. Ich získavanie zaberalo najväčšiu časť nášho pracovného času. Ústav vynakladal veľké finančné čiastky na nákup aspoň najdôležitejších *periodík zo zahraničia*. Ucelené ročníky sme zviazali, skatalogizovali a prísne strážili v sklade. Boli to naše poklady, na požiadanie sme vyhotovovali kópie článkov, veľmi často aj pre výskumných pracovníkov z vysokých škôl. Veľkú časť požadovaných článkov z periodík sme museli získavať z iných zdrojov. Niektoré odoberala Ústredná knižnica SAV alebo iné ústavy. Bolo potrebné priniesť ich na náš ústav (často zviazané do ťažkých kníh), urobiť kópiu konkrétneho článku a časopis zasa vrátiť. Zdlhavejší spôsob

(dnes pre mladých vedeckých pracovníkov ťažko pochopiteľný a akceptovateľný) bolo zasielanie požiadaviek do pražských knižníc poštou. Napriek dobrej spolupráci a ústretovému prístupu trvalo niekedy aj mesiac, kým si pracovník mohol preštudovať potrebný článok. Musel byť vďačný, pretože k mnohým informáciám sa nedostal vôbec. Najväčším zdrojom informácií boli týždenne vychádzajúce *brožúry Current Contents*. Pracovníci v nich našli obsahy najkvalitnejších časopisov, získavali prehľad o dianí vo svete. Pridanou hodnotou boli adresy autorov, väčšina z nich vďačne na požiadanie poslala svoj článok.

Výdobytkom v druhej polovici osemdesiatych rokov bolo *sprístupnenie informačnej databázy* pre technické vedy INSPEC na počítačoch Výpočtového strediska SAV. S veľkými problémami a v obmedzenom množstve sme mohli spracovávať rešerše na termíny zadané pracovníkmi. Boli to naše prvé kontakty s počítačom. Výsledok - zoznam relevantných článkov nám pripadal ako malý zázrak. Problémom ale opäť bolo získanie celých textov článkov.

Získavanie informačných prameňov pre našich používateľov bola len časť našej práce. Druhou bol výstup s informáciami o výsledkoch ich práce pre každoročnú Správu o činnosti organizácie. Jednoduchšou časťou bol zoznam publikovaných článkov. Zložitejšie bolo *vyhľadať ohlasy* - citácie na tieto práce. Strávili sme hodiny v Bibliografickej štu-

dovni Univerzitnej knižnice nad hrubými zväzkami Science Citation Index (SCI). V nich bolo treba hľadať meno každého pracovníka, jeho práce a ohlasy na ne, odpisovať, prepisovať. Nebolo ich mnoho, o to viac tešilo zistenie, že prácu nášho kolegu použili vedci v Japonsku, USA...

Od r. 1987 začal ústav v dvojročných intervaloch vydávať informačnú publikáciu Biennial Report. Obsahoval odborné príspevky o jeho zameraní a dosiahnuté výsledky boli dokumentované publikovanými prácami. Bolo nevyhnutné naučiť sa pracovať na počítači, v tom čase v textovom editore T602.

V r. 1986 začala Ústredná knižnica SAV budovať *centrálnu počítačovú evidenciu publikovaných vedeckých prác pracovníkov SAV (ASEP)* na počítači vo Výpočtovom stredisku SAV. Úlohou knižnic ústavov bolo do databázy prispievať vďaka počítačom, ktoré im darovalo UNESCO. Stolné počítače nám v tom čase závideli aj vedeckí pracovníci, nakoniec sme sa o možnosť na nich pracovať s nimi delili. Záznamy sme ukladali na diskety a v pravidelných intervaloch nosili pracovníckam Ústrednej knižnice, ktoré ich nahrávali do centrálneho systému.

Stále viac času sme trávili nad klávesnicou počítača, ale prevratné zmeny nás ešte len čakali. Redukovali sa stavy zamestnancov. Jedna kolegyňa odišla do inej knižnice, druhá do dôchodku, ostala som sama. Ubudlo práce. Využívanie počítača, ča-

som internetu, sa stalo samozrejmosťou. Sovietska kniha zanikla, nákup kníh zo zahraničia sa zjednodušil. V prvých rokoch po otvorení sa svetu sa viaceré agentúry snažili ponúkať svoje služby. Veľmi rýchlo som zistila, že ich našimi obmedzenými finančnými prostriedkami nemusím podporovať. Stačí vyhľadať žiadanú knihu v katalógu na internete, elektronickou poštou zaslať objednávku, v priebehu krátkeho času, často len hodín, zašlú elektronickú faktúru, po jej uhradení do troch - štyroch týždňov môžem knihu skatalogizovať – záznam vložiť do automatizovaného katalógu prístupného na internete. Pracovníci za svojím stolom zistia, ktoré knihy sú dostupné, pretože podobný katalóg na internete sprístupňujú všetky relevantné knižnice.

Predplatené časopisy umožnili on-line prístup k plným textom článkov. Ústredná knižnica SAV nakupuje celé databázy s možnosťou získavať články z periodík cez internet. Mojim používateľom stačilo ukázať možnosti a cestu.

Najefektívnejším spôsobom sa javilo vytvorenie webovej stránky. Informácií o jej tvorbe obsahoval internet dostatok, a tak som ju v r. 2001 sprístupnila nielen našim pracovníkom ale aj verejnosti. Z dnešného pohľadu bola veľmi jednoduchá, ale obsahovala linky na periodiká, ktoré poskytovali prístup k plným textom článkov, linky na katalógy iných knižnic, vydavateľstiev.

Moji používatelia si vo veľkej miere dokážu sami získavať texty článkov zo za-

hraničných periodík. Umožňujú im lepší prehľad o dianí v ich odbore, čo vyvoláva potrebu prísunu ďalších informácií. Ich získavanie je aj pre mňa jednoduchšie. Nosenie ťažkých zväzkov, rozmnožovanie, nahradilo pár kliknutí na počítači. Ku komfortu prispievajú aktivity bývalej Slovenskej technickej knižnice, dnes CVTI SR. Spolupráca s pražskou knižnicou Fyzikálneho ústavu AV ČR sa dostala na vyššiu kvalitatívnu úroveň. Dnes môžem nielen žiadať, ale aj poskytovať. Rozdiel je v čase. Elektronická komunikácia umožňuje výmenu nie v priebehu týždňov, ale v priebehu minút.

Webová stránka veľmi rýchlo rozšírila svoje zameranie na celý ústav. Obsah tvoria vedeckí pracovníci, ale správu nechali v rukách informačného pracovníka. Organizátori medzinárodných konferencií usúdili, že ich prezentácia na internete patrí k činnostiam pracovníka informačného strediska. Skúsenosti s tvorbou webových stránok som mohla uplatniť aj pri riešení viacerých vedeckých projektov. Vďaka účasti v medzinárodnom projekte som mohla navštíviť partnerské pracoviská v Amsterdame a Enschede. Na moje milé prekvapenie, konzultácie viedli k obojstrannému úžitku.

Nemohla som zanedbávať ani druhú časť svojej práce – prezentovať výsledky práce našich vedeckých pracovníkov. v súčasnosti je aj evidencie efektívnejšia. Ústredná knižnica SAV nahradila ťažkopádnu databázu ASEP (evidencia publikovaných vedeckých prác pracov-

níkov SAV) databázou ARL, ktorú podľa jej požiadaviek vyvíja firma Cosmotron. Výsledky práce - spracované záznamy - vidím vzápätí na webovej stránke a sú k dispozícii na ďalšie použitie.

Vyhľadávanie citácií už nevyžaduje zdĺhavé listovanie vo zväzkoch SCI. Vďaka iniciatíve pracovníkov knižnice Univerzity Komenského s výraznou podporou SAV je pre nás jeho obsah prístupný na internete. S jednoduchým spôsobom nielen vyhľadávania, ale aj ukladania dát. V databáze ARL sú naviazané na publikované práce, pripravené na vloženie do Správy o činnosti organizácie. Dnes Správu o činnosti tvorí množina údajov zadávaná do databázy ELVYS, ktorú spravuje Výpočtové stredisko SAV. Informácie do nej vkladá, samozrejme, informačný pracovník.

Úlohou nášho ústavu, rovnako ako celej SAV, je aj výchova novej generácie vedeckých pracovníkov. Každý rok prijímame nových doktorandov, ktorí potrebujú informácie, ale aj informácie o ich štúdiu musia byť prezentované. Najefektívnejší spôsob je opäť databáza, tentoraz databáza AIS, spravovaná univerzitami a budovaná údajmi, ktoré zadáva informačný pracovník.

Moja práca je zaujímavá a veľmi rôznorodá.

PhDr. Anna Gömöryová
Knižnica Elektrotechnického ústavu SAV
elekanna@savba.sk

NAŠA ANKETA: POHLAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA

ČÍTANIE JE IN!

Do knižnice som sa zapísala ešte na základnej škole. Už vtedy, pri prvej návšteve, sa mi tam zapáčilo, a rada by som tam bola zostala dlhšie ako hodinu, ktorá bola na návštevu a zápis do knižnice vyhradená. Popoludní som prišla sama, aby som si to v tej knižnici všetko ešte raz poobzerala, a odchádzala som s náručou knižiek. O dva dni som ich šla prečítané vrátiť. Odvtedy som bola v knižnici každý každúcky deň. Nielen požičať a vrátiť knihy. Ja som do modranskej knižnice chodila na debatu. Opýtať sa knihovníčok, čo je nové, povedať im o tom, čo som prečítala. Knižky na čítanie som si nevyberala, brala som všetko do radu - podľa abecedy, podľa toho, ako boli v poličkách zoradené. Keď som prečítala všetko z detskej literatúry, pustili ma do oddelenia pre dospelých. Ohurovala som kamarátky svojou protekciou a vymýšľala si jej vymyslených knižiek.

Už vtedy dávno, ako dievča, som si povedala, že raz budem robiť v knižnici. Napokon som vyštudovala žurnalistiku a o literatúre začala písať do novin. Časom som začala aj sama písať. Ostala som doma, mávla rukou nad svojou novinárskou kariérou s tým, že literárna tvorba potrebuje pokoj. Spreádzala som manžela na pracovných cestách do zahraničia a toho pokoj sa užila až-až. Písala som, z času na čas niečo zrecenzovala.

Svoju prvú besedu s čitateľmi som absolvovala v Malokarpatskej knižnici v Pezinku. Okamžite som sa v knižnici cítila ako doma. Známa vôňa kníh, zvláštne ticho, knihovníčky... Keď som odchádzala „za-

kurizovala“ som im: „Ako tu máte pekne! Aj ja by som chcela robiť v knižnici“. Doma som si napísala žiadosť do zamestnania. Keď mi pani riaditeľka zavolala, neváhala som ani minútu. Spočiatku som bola sklamaná, že nejdem robiť „hore“ do oddelenia s literatúrou pre dospelých, ale rátajú so mnou v detskom oddelení.

„Na detskom oddelení“ pracujem niekoľko rokov. Keď sa ma na besedách s čitateľmi sklúčene pýtajú, či deti nezanevrelí na knižky a knižnice, či čítajú a či má knižka budúcnosť, optimisticky odpovedám, že pezinské deti čítajú! Mám pocit, že som pri niečom dôležitom, že sama môžem to čítanie alebo nečítanie ovplyvňovať. Vymysleli sme kopec projektov na podporu detského čítania, pod rôznymi veselými zámienkami lákame dečka k nám do knižnice, náš kalendár je plný podujatí, zavše sa mi nechce a keď vidím na dvore knižnice tri deti pohromade, cítim sa unavená. Nie som knihovníčka par excellence, nepýtajte sa ma na štatistiku, som rada, že zvládam prácu s počítačom, viem vyhľadať knižku v on-line katalógu a následne za ňou putovať medzi regálmi. Poviem vám tajomstvo, ja nehľadám knižky podľa abecedy či autorov, nepotrebujem katalóg, za tie roky, čo tu pracujem, viem, kde ktorú nájdem a pohybujem sa v regáloch ako doma. Navyše vyhľadávanie sme našim detským čitateľom aj sami sebe trochu uľahčili a na špeciálne miesta sme uložili Narnie, Harryho Pottera, knižky o rušni Tomášovi, krtkovi a Zuzanke či disneyovky, knižky o psikoch, mačičkách a dinosauroch, teda to, čo naše dečka najviac hľadajú! Takéto neknížničné novoty sme si

tu zaviedli! Knižničné značky nie sú pre mňa španielskou dedinou, pri vyhľadávaní kníh, aj sama pre seba, sa však riadim skôr nosom, mám rada prekvapenia a policu s novinkami!

Deň čo deň ma prekvapujú malí čitatelia alebo čitateľky, ktorí k nám chodia pravidelne ako do školy, podobne často, ako som chodievala ja do našej, mojej modranskej knižnice. Teším sa učiteľom, ktorí pochopili, aké dôležité je deti naučiť čítať knižky a zhovárať sa o nich, a vodia „svoje“ cudzie deti do knižnice. Rada vyberám knižky na recitačné preteky, rada hľadám atlasy áut, koňov či dinosaurov, rada rádím malým desaťročným chalanom, čo by si mohli prečítať a vždy sa poteším každej novej nádielke kníh, ktorú naša knižnica kúpi.

Stala som sa knihovníčkou, hoci som knihovedu neštudovala. Prednosť dávam knižkám v klasickej tlačenej podobe s farebnými ilustráciami, no nebránim sa ani elektronickým knižkám, sama zavše premýšľam, ako ich o niekoľko rokov budeme možno požívať. Pre mňa je čítanie kníh a povolanie knihovníčka čosi samozrejmé čo patrí k životu ako trebárs dýchanie, neviem si bez tohto sveta svoj život ani budúcnosť predstaviť. Možno sú extravagantnejšie, alebo luxusnejšie povolania, ja by som však svoj knihovnícky pult u nás v detskom oddelení nevymenila (už ani za ten v dospelom!)!

Šikulová, Veronika
Malokarpatská knižnica v Pezinku
detskeodd.@kniznicapezinok.sk

INFORMÁCIE / INFORMATION

CENA SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC ZA AKTÍVNU ČINNOSŤ KNIŽNICE - SAKAČIK 2012

Správna rada SAK (ďalej SR SAK) udeľuje svoju výročnú cenu - SAKAČIK od roku 2004 vždy jednej nominovanej knižnici, ktorá je členom SAK, za konkrétny čin alebo aktivitu.

Začiatkom roka 2013 SR SAK obdržala 5 nominácií na SAKAČIK-a, a to pre:

- Knižnicu Juraja Fándlyho v Trnave za 20. výročie založenia herne pre zdravotne postihnuté deti;
- Považskú knižnicu v Považskej Bystrici za cyklus podujatí „Harmónia súvislostí“;
- Okresnú knižnicu D. Gutgesela v Bardejove za seminár „Bardejov a literatúra“;
- Podtatranskú knižnicu v Poprade za celoslovenské podujatie „Dni detskej kni-

hy 2012“ a

- Turčiansku knižnicu v Martine za projekt „Vzdelávajme sa spolu“.

SR SAK sa na svojom zasadnutí dňa 11.3.2013 rozhodla udeliť cenu za výnimočné knihovnícke podujatie – **Turčianskej knižnici v Martine za projekt „Vzdelávajme sa spolu“**.

Správna rada SAK (ďalej SR SAK) udeľuje svoju výročnú cenu - SAKAČIK od roku 2004 vždy jednej nominovanej knižnici, ktorá je členom SAK, za konkrétny čin alebo aktivitu.

Začiatkom roka 2013 SR SAK obdržala 5 nominácií na SAKAČIK-a, a to pre:

- Knižnicu Juraja Fándlyho v Trnave za 20. výročie založenia herne pre zdravotne postihnuté deti;
- Považskú knižnicu v Považskej Bystrici za cyklus podujatí „Harmónia súvislostí“;
- Okresnú knižnicu D. Gutgesela v Bardejove za seminár „Bardejov a literatúra“;
- Podtatranskú knižnicu v Poprade za celoslovenské podujatie „Dni detskej knihy 2012“ a
- Turčiansku knižnicu v Martine za projekt „Vzdelávajme sa spolu“.

SR SAK sa na svojom zasadnutí dňa 11.3.2013 rozhodla udeliť cenu za výnimočné knihovnícke podujatie – **Turčianskej knižnici v Martine za projekt „Vzdelávajme sa spolu“.**

„Vzdelávajme sa spolu“ je mikroprojekt PL-SK/ZA/IPP/II/102 realizovaný z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci programu cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovenská republika

2007-2013. Jeho hlavným cieľom je rozvoj a posilnenie spolupráce medzi komunitami na oboch stranách hranice s možnosťou zlepšenia podmienok v kultúrnej, vzdelávacej, turistickej a sociálnej oblasti na základe aktivít realizovaných Turčianskou knižnicou v Martine a Miejskou Bibliotekou Publicznou v Czechowicach- Dziedzicach zameraných na prácu so znevýhodnenými používateľmi. Riaditeľka Turčianskej knižnice v Martine Mgr. Katarína Vandlíková projekt prezentovala na celoslovenskom odbore seminári v rámci projektu KOMUNITNÁ KNIŽNICA VI. v Banskej Bystrici. Samotný projekt bol vysoko hodnotený knihovníckou verejnosťou.

Pre záujemcov o podrobnostiach projektu viac informácií o realizovanom projekte: http://www.tkmartin.sk/?projekty_201

Ocenenej knižnici srdečne blahoželáme!

PhDr. Daniela Džuganová
predsedníčka SAK

„PARTNERSTVO ALEBO SPOJME SVOJE SILY“ - KNIŽNICE PODPorenÉ V ROKU 2013

Slovenská asociácia knižníc ponúkla aj v roku 2013 svojim členským knižniciam podporu pri organizovaní zaujímavých podujatí v programe „Partnerstvo alebo spojme svoje sily“. Žiadosti obsahujúce charakteristiku podujatia, potenciálny okruh účastníkov, spôsob participácie SAK, očakávanú výšku finančného príspevku a účel jeho použitia, bolo potrebné zaslať Správnej rade SAK (ďalej SR SAK) v termíne do 11. februára 2013. Do uvedeného termínu SR SAK dostala 10 žiadostí od týchto knižníc:

1. Staromestská knižnica v Bratislave. Hry s pamäťou. Vzdelávanie seniorov vo verejných knižniciach;
2. Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach. „Image knižnice a knihovníka alebo ako spolupracovať s médiami“ - odborný seminár;
3. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici. „Konkurencieschopnosť knižnice v omnimediálnom veku“ - 13. ročník odborného seminára;
4. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. „Význam internetu a sociálnych sietí a ri-

-
- ziká pri ich využívaní“ - celoslovenský odborný seminár a workshop;
5. Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne. 6. stretnutie spisovateľov a literátov s blízkym vzťahom k Trenčínu;
 6. Malokarpatská knižnica v Pezinku. „Nedaj zahnúť dedičstvu predkov“ – aktivity na podporu poznania regionálnych pamiatok;
 7. Verejná knižnica Mikuláša Kováča v Banskej Bystrici. „Banbyčitariáda“ – komunitný happening VKMK;
 8. Novohradská knižnica v Lučenci . „Cyrilometodiáda“ - regionálne kolo súťaže Kráľ čitateľov, Kráľ pisateľov;
 9. Mestská knižnica mesta Piešťany . Interaktívny seminár pre knihovníkov;
 10. Považská knižnica v Považskej Bystrici. „Hodina literatúry“ - metodické podujatie pre knihovníkov v regióne.

SR SAK na svojom zasadnutí dňa 11.marca 2013 prerokovala jednotlivé žiadosti a rozhodla podporiť podujatia týchto knižníc:

1. Staromestská knižnica v Bratislave. Hry s pamäťou. Vzdelávanie seniorov vo verejných knižniciach;
2. Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach. „Image knižnice a knihovníka alebo ako spolupracovať s médiami“ - odborný seminár
3. Štátna vedecká knižnica v Banskej By-

trici. „Konkurencieschopnosť knižnice v omnimediálnom veku“ - 13. ročník odborného seminára;

4. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. „Význam internetu a sociálnych sietí a riziká pri ich využívaní“ - celoslovenský odborný seminár a workshop;
5. Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne. 6. stretnutie spisovateľov a literátov s blízkym vzťahom k Trenčínu;
6. Malokarpatská knižnica v Pezinku. „Nedaj zahnúť dedičstvu predkov“ – aktivity na podporu poznania regionálnych pamiatok;
7. Verejná knižnica Mikuláša Kováča v Banskej Bystrici. „Banbyčitariáda“ – komunitný happening VKMK.

S každou z podporených knižníc SR SAK uzatvorí zmluvu, kde bude uvedený predmet zmluvy, podmienky použitia finančného príspevku a spôsob jeho vyúčtovania (najneskôr do mesiaca od konania podujatia). Zo strany podporených knižníc je potrebné zverejniť informácie alebo príspevok o podujatí v Bulletine SAK, ktorý nebude honorovaný. Pozvánku na podporené podujatie je potrebné uverejniť na webovej stránke SAK. Na propagačných materiáloch podujatia je taktiež potrebné uviesť meno a logo SAK.

*PhDr. Daniela Džuganová
predsedníčka SAK*

OTVÁRACÍ CEREMONIÁL KOŠICE – EURÓPSKE HLAVNÉ MESTO KULTÚRY 2013 A KOŠICKÉ KNIŽNICE

Súvislú reťaz podujatí počas dvoch dní 19. – 20.1.2013 v rámci Otváracieho ceremoniálu si pripravili aj knižnice sídliače v meste

Košice. Kvalitnú a pestrú škálu akcií pripravila Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach, Knižnica pre mládež mesta Košice,

Univerzitná knižnica Technickej univerzity v Košiciach a priestory na presscentrum poskytla Štátna vedecká knižnica v Košiciach.

VEREJNÁ KNIŽNICA JÁNA BOCATIA V KOŠICIACH

PhDr. Klára Kernerová

kernerova@vkjb.sk

Verejná knižnica Jána Bocatia sa do otváracieho ceremoniálu úspešne zapojila dvoma zaujímavými podujatiami. K ich veľkému úspechu prispela aj skutočnosť, že budova knižnice - Barkóczyho palác sa nachádza v strede Hlavnej ulice. Účastníkov košických podujatí počas soboty a nedele lákal rozprávkovo vyzdobený vchod, vysvietený až do neskorých nočných hodín. A tých, ktorí ešte váhali, zvalil do útrob knižnice bubeník, ktorý neúnavne propagoval dvojdný program.

Dospelí i deti mohli tak zavítať do rozprávkovej krajiny Tašíkovo, zoznámiť sa s jej maskotom jazvečíkom Tašim, niečo si nakresliť či zostrojiť v tvorivých dielňach, súťažiť, ale i vypočuť si rozprávky. Najúspešnejší z nich získali okrem knihy a propagačných materiálov aj cestovateľský pas. *Tašíkovo - Rozprávkový kraj* je projekt Košického samosprávneho kraja, ktorý sa realizuje v Gemersko-Abovskom panstve (okresy Rožňava a Košice-okolie) a viaže sa k rodine Andrassyovcov. Pes Taši cestuje po tomto panstve, spoznáva jeho pamätihodnosti, stretáva sa s deťmi a spolu zažívajú rôzne dobrodružstva. Toto panstvo má aj kráľovskú hymnu, ktorú zložil a napieval Marián Čekovský a svoju špeciálnu stránku www.tasi.sk. Dvojdnové podujatie, ktoré navštívili stovky záujemcov rôznych vekových kategórií, začínalo o 9,00 hod.

a končilo o 20,00 hod. VKJB ho organizovala v spolupráci s Gemerským osvetovým strediskom.

Druhou úspešnou aktivitou bola výstava *Slovenské insitné umenie zo Srbska* (Kovačica) v priestoroch Galérie Nova. Spoluporganizátorom bolo Velvyslanectvo Srbskej republiky, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Galéria Babka.

Kovačica je mesto v Srbsku, v ktorom väčšinu tvoria Slováci. Už vyše dvesto rokov si tu zachovávajú svoj jazyk, tradície, folklór a maľujú obrazy. Je všeobecne známe, že tu vznikla svetoznáma škola insitnej maľby, ktorá sa stala hodnotným kultúrnym dedičstvom Srbska. Výstavu otvorila veľvyslankyňa Srbskej republiky v SR Radmila Hrustanovič. Návštevníci výstavy mohli na obrazoch obdivovať nekonečné obilné a snečnicové lány, krásu domácich zvierat na dedinskom dvore, potešiť sa z kvetov, stromov a lúk zaliatych slnečnými lúčmi i zo zimnej idyllickej prírody. Riaditeľ Kovačickej galérie pán Babka, ktorý po dva dni návštevníkov výstavy osobne sprevádzal, sa zase tešil z ich veľkého množstva. Medzi najexkluzívnejších návštevníkov nepochybne patrili prezident SR pán Ivan Gašparovič a predsedníčka Ústavného súdu SR pani Ivetta Macejková.

KNIŽNICA PRE MLÁDEŽ MESTA KOŠICE

PhDr. Kamila Prextová

kamila.prextova@gmail.com

Knižnica pre mládež mesta Košice v spolupráci s Českým centrom pripravila víkend plný rozprávok, divadla, workshopov, výstav, hudby a hlavne dobrej nálady. Dvojdný maratón akcií odštartovala premietaním filmov pre najmenších, králikov z klobúka *Bob a Bobek a Pojdte pane, budeme si hrať*. Divadlo pre detského diváka je rovnako náročné, hodnotné a dôležité ako pre dospelých. Dôkazom toho je divadlo Figl, ktoré počas dvoch dní zahrlo tri predstavenia. Rozprávku *Africká rozprávka alebo Pavúčia pieseň* od režiséra Vojtěcha Duřita, interaktívne predstavenie štyroch bájok z rovníkovej Afriky dalo deťom odpovede na otázky: Prečo sú pavúk a mucha nepriateľia? Ako sa stať najväčším človekom na svete? Môže had slúžiť žabe? Horia svätovánske muchy? Cestopisnou groteskou plnou pesničiek o dvoch malých cestovateľoch *Rokec a Žuzu*, sme postupne navštívili Indiu, Himaláje, Ameriku, Škótsko a Francúzsko. V nedeľu sa divadlo Figl rozlúčilo príbehom z džungle o chlapcovi menom *Mauglí*.

Otvárací ceremoniál sme spestrili aj hud-

bou, deti vytvárali rytmickú symfóniu hramím na trúbky, neskôr na bongá. *Bubienkový workshop* zaujal nielen deti, ale aj dospelých a pre veľký záujem sme ho zaradili do programu po oba dni. *Ohňová show* je niečo na čo sa nezabúda a zaujme všetky vekové kategórie. *Bratři v triku* pripravili ohňovú show pred knižnicou plnú ohňových efektov, žonglovania a ladného pohybu.

Priestory centrálnej požičovne na Tajovského ul. zdobila kolekcia ilustrácií Galiny Miklínovej z knihy Pavla Šruta *Lichožrouti*. V ankete Magnesia Litera vyhrala práve táto kniha ocenenie kniha desaťročia. Výstava trvala do konca februára 2013.

Jedným z kľúčových projektov EHMK je celomesačný júlový literárny festival *Mesiace autorského čítania*, ktorý už druhý rok spoluorganizovala Knižnica pre mládež mesta Košice. Spomienku a vízie na ďalší ročník sme si pripomenuli premietaním filmu *Kráľ nic nedělá* z predchádzajúceho ročníka festivalu. Hostom bol aj Petr Minařík, šéfredaktor vydavateľstva Větrné mlýny a spoluorganizátor festivalu *Mesiace autorského čítania*. Cyklus autorských čítaní v roku 2013 bude patriť slovenským, českým autorom a autorom z nemecky hovoriacich krajín. Dospelému návštevníkovi bol venovaný aj koncert akordeonistu, pianistu a speváka Mária

Bihárho a skupiny Bachtale Apsa v Bábkovom divadle.

Záverečný program v rámci otváracieho ceremoniálu patril *Tokhnimu a bubienkovému workshopu*. Spoločná hudobná symfónia bola finálnym ukončením plejády podujatí Knižnice v rámci Otváracieho ceremoniálu Košice - EHMK 2013.

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA TECHNICKEJ UNIVERZITY V KOŠICIACH

Ing. Ondrej Látka, PhD.

ondrej.latika@tuke.sk

Jedným z najzaujímavejších podujatí Otváracieho ceremoniálu v UK TUKE bol *Numen – Tape* Košice, projekt realizovaný s podporou Rakúskeho kultúrneho centra. Inštalácie, špecificky vytvorené práve pre priestory knižnice, boli vytvorené z dlhej cca 50 km dlhej lepiacej pásky. Vytvorili ich umelci rakúsko-chorvátskeho tria *Numen/For use*: Christoph Katzler, Nikola Radeljkovic a Sven Jonke.

„Priesvitná architektúra“ bola prístupná až do polovice februára 2013. Návštevník výstavy mohol do pavučiny vojsť, prejsť si ju, príp. aj poležať, a tým sa úplne izolovať od vonkajšieho sveta.

Umelecké združenie *Numen/For use* bolo založené v roku 1998 a ich cieľom je ume-

lecký dizajn a scénografia. Získali už niekoľko významných ocenení v kategórií architektúra.

Samotná knižnica je aj naďalej prístupná podobným projektom, pretože aj takýmto spôsobom ide o pozitívnu propagáciu, ktorá prispela k zvýšeniu jej návštevnosti.

ŠTÁTNA VEDECKÁ KNIŽNICA V KOŠICIACH

PhDr. Štefánia Petercová

stefania.petercova@svkk.sk

Kultúrno-vzdelávacie centrum v Štátnej vedeckej knižnici si vybralo vedenie mesta kultúry na presscentrum pri otváracom ceremoniáli EHMK KOŠICE 2013 18. – 21.1.2013. Spodná časť slúžila na tlačové konferencie, brífingy a pracovné stoly pre novinárov. Galéria sa využila na oddych, občerstvenie a individuálne rozhovory.

Prítomní novinári ocenili „genius loci“ tohto priestoru, ktorý dýcha príjemnou atmosférou a má vynikajúcu polohu.

Hlavná budova knižnice na Hlavnej ul. 10 leží priamo v centre diania mesta a väčšina

podujatí sa konala na ulici pred knižnicou. Tak si účastníci otváracieho ceremoniálu mohli vychutnať zaujímavé osvetlenie krásnej klasicistickej budovy knižnice. Knižnica slúžila aj ako oddychový priestor pre účinkujúcich.

ČÍTANIE AKO LITERÁRNY ZÁŽITOK / READING AS A LITERARY EXPERIENCE

Čítanie je neodmysliteľnou súčasťou vzdelávania, predpokladom učenia a podmienkou úspešnosti. Nároky na čitateľské zručnosti sú stále väčšie. Deti a mládež sa musia neustále vyrovnávať s narastajúcou informačnou explóziou, vyžadujúcou nielen rýchle, ale aj selektívne čítanie. V gramotnom svete je bez čítania človek stratený. S pojmom čitateľská gramotnosť sa stretávame často. Počujeme o nej z médií, čítame v časopisoch. V súvislosti s testovaním našich žiakov výsledky nie sú lichotivé. Čitateľská gramotnosť to nie je len zvládnutie techniky čítania. Základom tejto gramotnosti je naučiť žiakov čítať s porozumením – textu porozumieť, vnímať ho a dobre pochopiť a získané informácie využiť v praxi. V škole by mal byť istý čas vyčlenený na čítanie, pretože niektoré deti mimo školy nečítajú vôbec. A ešte v knižnici. Je potrebné, aby sme si našli čas na čítanie. Daniel Pennac vo svojej eseji „Ako román“ (vyšla v roku 1999) uvažuje o hľadaní času v súvislosti s čítaním takto: „*Kde nájsť čas na čítanie? To je vážny problém. Len čo sa vynorí otázka času, znamená to, že na čítanie nemáme chuť. Život je stálou prekážkou v ceste za knihou. Čas na čítanie je vždy ukradnutým časom. Z čoho sme ho ukradli? Z povinnosti žiť... Čítanie nezávisí od organizácie času, čítanie je tak ako láska spôsob bytia. Otázka nezníe, či mám, alebo*

nemám čas na čítanie (čas, ktorý mi nikto nedá), ale či si dožičím tú slasť byť čitateľom.“

V pondelok 3. decembra 2012 sa v Hornonitrianskej knižnici v Prievidzi stretli nielen knihovníci z viacerých miest Slovenska, ale aj pedagógovia základných škôl z Prievidze na workshope **Čítanie ako literárny zážitok**. Cieľom projektu bola podpora vytvárania správnych návykov čítania s porozumením u detí. Workshop viedla Mgr. Timotea Vráblová, PhD, ktorá ako literárna vedkyňa pôsobí v Ústave slovenskej literatúry SAV, kde sa venuje staršej slovenskej literatúre 17. – 18. storočia a detskej literatúre. Prednáša detskú literatúru a psychológiu detského diváka na Katedre bábkarskej tvorby VŠMU v Bratislave. Pravidelne recenzuje detskú knižnú tvorbu. Venuje sa projektom na podporu čítania detí. Je autorkou viacerých vzdelávacích projektov: Cestou ku knihe realizovaný v detských HEVIkluboch, projekt Dávid - projekt bilingválneho vyučovania, Čaj o piatej podľa rozprávky realizovaný v kaviarni Radnička. Lektoruje semináre a workshopy tvorivého čítania a písania doma i v zahraničí. Je zakladateľkou festivalu Knižné hody, ktorý sa koná na rôznych miestach na Slovensku a v roku 2009 aj v Štrasburgu. V rokoch 2009 – 2010 spolupracovala so Slovenským rozhlasom pri tvorbe relácií Con amore

a Malý školský rok (relácia zameraná na detskú literatúru a na budovanie zručností čítania s porozumením). Autorsky spolupracuje s vydavateľstvom Trio Publishing na tvorbe príručiek Čítanie s porozumením vo vydavateľskom projekte Analfabeta Negramotná. Od roku 2010 pôsobí ako prezidentka Slovenskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihu (IBBY).

Seminár, ktorý sa uskutočnil v našej knižnici, bol zameraný na to, aby nám ukázal možnosti, ako môžeme pracovať s textom, nielen tým školským spôsobom. Priniesol nám novú formu práce s knihou – kreatívne zážitkové čítanie. Pani Vráblová pracovala s knižkou Jána Milčáka Rozprávka o oslíkovi. Dala nám návody, ako naviesť čitateľa, aby dokázal emocionálne lepšie prežiť text. S týmto majú v dnešnej dobe deti problém. Nedokážu dostatočne spracovať informácie. Je potrebné deťom ukázať symboly. Oslík – rozprávkový, je symbolom radosti. Má s kocúrikom krásny vzťah. Majú sa radi. Ani jeden sa nepovyšuje. Oslík je vyšší, a tak sa ku kocúrikovi skláňa. Ďalšia postava je Dorotka. Ilustrácie, na ktorých sa nachádza, vyjadrujú pokoj, bezpečie. Maliar ju maľuje veľmi rád. Teda Dorotka sa stala znamením, symbolom pokoja. Na maliara sa vôbec nehnevla, pretože má hrb. Keď máme v srdci lásku, ožívajú aj mŕtve veci. A tak sa dá pokračovať a vtiahnuť deti ďalej a ďalej, hľadať symboly zla, múdrosti...

Čitateľ tak môže dešifrovať kód ukrytý v znakoch na papieri a nájsť zmysel niečích slov, môže navštíviť iné miesta a časy, dať voľný priechod svojej predstavivosti a vytvoriť si tak „zvláštny“ svet svojho osobného poznania. Timotea Vráblová sa rada

podelila so všetkými o svoje teoretické i praktické skúsenosti. Čítanie s porozumením sprostredkuje deťom zážitok. Rozvíja tiež širokú škálu vnímavosti pri čítaní, rozvíja intelektuálne, ale aj emocionálne vnímanie. Takéto čítanie je pre deti hrou a pre knihovníka zážitkom.

S Timoteou Vráblovou k nám do knižnice prišiel aj hosť – **Gunilla Ekman zo Švédska**. Pôsobí ako psychoterapeutka. Spolupracujú spolu už dlhší čas. Pani Ekman nám rozprávala, že sa zaoberá detskou literatúrou a čítaním detí, pozoruje ako knižky ovplyvňujú psychický stav detí. Zistilo sa, že ak deti veľa čítajú, zlepšuje sa aj ich psychika.

Na seminári sa stretli ľudia, ktorí majú k deťom veľmi blízko. Každý svojim spôsobom hľadá cestu, ako pritiahnúť deti a mládež ku knihám. Všetci vieme, že neexistuje ideálny spôsob, ako súčasné deti „rozmaznané“ televíziou a počítačmi udržať pri knihe. Zážitková práca s textom je však výbornou alternatívou na zaujatie detí literatúrou a na podporu čitateľských zručností. Je úžasnou pomocou pre všetkých, ktorí pracujú s deťmi aktívne a so srdcom.

Za všetkých účastníkov ďakujeme Správnej rade Slovenskej asociácie knižnic za finančnú podporu podujatia z programu

„Partnerstvo, alebo spojme svoje sily“. Podujatie bolo pre všetkých veľkým prínosom, o čom svedčí pár slov odozvy od „detstkárik“ z Trenčína: „ďakujeme za možnosť zúčastniť sa úžasného workshopu Mgr. Timotei Vráblovej, PhD. - Čítanie ako literár-

ny zážitok, ktorý nás opäť raz posunul o kus ďalej v práci s deťmi. Výborná prednášajúca Timotea s priateľkou Gunilou!“

Božena Blaháčová,
Hornonitrianska knižnica v Prievidzi
bozena.blahacova@hmkpd.tsk.sk

POETKY EVA LUKE A DANA PODRACKÁ NAVŠTÍVILI UNIVERZITNÚ KNIŽNICU UCM V TRNAVE

Univerzitná knižnica Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave privítala 14. novembra 2012 vo svojich priestoroch vzácných hostí: poetky Evu Luke a Danu Podrackú. Prezentáciu kníh z vydavateľstva LIC spojenú s besedou s poetkami Evou Luke a Danou Podrackou pripravila Univerzitná knižnica UCM v spolupráci s Literárnym informačným centrom v Bratislave /LIC/. Na akcii sa zúčastnilo asi 70 účastníkov z radov študentov i pedagógov.

Podujatie otvorila riaditeľka Univerzitetnej knižnice Darina Kráľová. Vo svojom príhovore predstavila hostí i vydavateľské aktivity LIC. Po príhovore riaditeľky sa moderátorského žezla ujala zástupkyňa LIC, zároveň aj výborná poetka, Dana Podracká. V úvode prezentácie predstavila knižné novinky z produkcie vydavateľstva. Zamerala sa najmä na antológiu súčasnej poézie *Päť x päť*, ktorá predstavuje symbolicky dvadsaťpäť autorov, medzi nimi i poetku Evu Luka.

Eva Luke, vlastným menom Eva Lukáčová, sa narodila v Trnave. Vyštudovala odbor prekladateľstvo a tlmočnictvo – angličtinu a japončinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Doktorát získala na prestížnej univerzite v japonskej Osake. S moderátorkou Danou Podrackou

sú v súkromí výborné priateľky, a tak sa celé podujatie nieslo v neformálnom dialógu. Študentov zaujímalo, okrem iného, čo poetky motivuje k písaniu. Prezradili,

že podnetom na napísanie básne je pre ne často obyčajný všedný zážitok, ktorý sa niekedy nečakane stane inšpirujúcim prvkom. Úžasným zážitkom pre všetkých účastníkov bolo autorské čítanie básní Evy Luka z jej zbierky **Havranjel**. Literárne informačné centrum pripravilo aj darček pre

záujemcov o vystavované tituly - 50 % zľavu z ich ceny.

Na záver dobrá správa pre tých, ktorí to nestihli: **ponúkané tituly boli zakúpené aj do Univerzitnej knižnice UCM.**

Mgr. Darina Kráľová, UK UCM Trnava

Foto: Ing. Ivan Kopčáni

16. STOROČIE V ZRKADLE KNIŽNEJ KULTÚRY

Tlače 16. storočia – výskum, spracovanie, digitalizácia. Medzinárodná vedecká konferencia, 6. – 7. november 2012

16. storočie predstavuje v dejinách Slovenska obdobie významných zmien s dlhodobými následkami. Bolo poznačené búrlivým politickým vývojom, kedy nastali najvýznamnejšie zmeny po bitke pri Moháči a Uhorsko sa stalo súčasťou Habsburskej monarchie, vojnovými udalosťami, kedy nastúpila turecká expanzia a obrana proti nej, náboženskými konfliktami, hospodárskym úpadkom či sociálnymi nepokojmi, ale aj spoločenskými a kultúrnymi premenami. Všetky spomínané skutočnosti totiž ovplyvnili stav a rozvoj aj v oblasti vzdelanosti a kultúry. Nástup humanizmu a renesancie spolu s novými reformačnými myšlienkami sa v Uhorsku i na území Slovenska odrazili aj v oblasti knižnej kultúry, ktorá práve v tomto období zaznamenala výrazný rozmach.

Knižnej kultúre 16. storočia bolo venované medzinárodné vedecké podujatie **16. storočie v zrkadle knižnej kultúry**, ktoré sa konalo dňa 6. – 7. novembra 2012 v historických priestoroch Štátnej vedeckej knižnice (ďalej ŠVK) v Banskej Bystrici. Jeho cieľom bolo zhodnotiť súčasný stav bádania, za účasti odborníkov z rôznych oblastí prezentovať nové poznatky zo širokej problematiky výskumu obdobia 16.

storočia a upriamiť pozornosť na vzácne kultúrne dedičstvo reprezentované tlačami 16. storočia.

Organizátorom podujatia bola ŠVK v Banskej Bystrici, Slovenská národná knižnica v Martine – Sekcia dejín knižnej kultúry, Katedra histórie Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Historický ústav Slovenskej akadémie vied v Bratislave. Do organizačného výboru patrili PhDr. Blanka Snopková, PhD., Mgr. Mária Bôbová, PhDr. Klára Komorová, PhD., PhDr. Eva Frimmová, PhD. – zároveň odborný garant podujatia a Mgr. Imrich Nagy, PhD. Konferenciu svojimi príhovorami otvorili organizátori podujatia, medzi inými aj PhDr. Rastislav Kožiak, PhD. – vedúci Katedry histórie FHV UMB v Banskej Bystrici. Rokovacím jazykom bola popri slovenčine aj čeština, maďarčina, poľština a nemčina. Preklad bol zabezpečený simultánne.

Program konferencie bol tematicky koncipovaný do štyroch blokov. Prvý blok **Kultúrne pozadie rozvoja knižnej kultúry** priblížil politickú a kultúrnu atmosféru 16. storočia v Uhorsku (PhDr. Eva Frimmová, PhD.), ponúkol nám obraz Turka v historických piesňach (PhDr. Andrea Goótsó-

vá) a oboznámil nás so zaujímavou problematikou prípravy faksimilného vydania Bardejovského – Malého katechizmu Dr. Martina Luthera z roku 1581 (doc. PaedDr. Miloš Kovačka, PhD.). Dôležitou súčasťou ochrany tlačí 16. storočia v procese sprístupňovania je v súčasnosti ich **digitalizácia**.

Tá bola témou druhého bloku príspevkov, ktoré účastníkom priblížili ako tento proces prebieha vo Vojvodskej verejnej knižnici I. Smolki v Opole (Mgr. Mirosława Koćwin), v Maďarsku – ako projekt HUNGARICA (Farkas Gábor Farkas, PhD.) a v Knižnici Národného múzea v Prahe, kde je súčasťou budovania databázy PROVENIO (PhDr. Jaroslava Kašparová). S tematikou vzácných tlačí úzko súvisí aj problematika venovaná autorom týchto diel, ktorí do určitej miery aj ovplyvňovali dobu 16. storočia.

Pôvodcom diel bol venovaný tretí blok, kde prednášajúci postupne predstavili portréty autorov v tlačiach 16. storočia vo fonde Univerzitnej knižnice v Bratislave a velikanov humanizmu so zreteľom na ich diela – Erazma Rotterdamského, Johannesa Metzlera ml., J.U.D., Thomasa Jordana a stredovekých kronikárov Joachima a Israela Leibitzerovcov. Posledný blok bol zameraný na **spracovanie fondov** v jednotlivých knižniciach na Slovensku, v Maďarsku (v knižnici Esterházyana – Dr. Edina Zvara, PhD.) a Rumunsku (zbierka Batthyanea z Alby Julie – univ. prof. dr. Iacob Márza). Okrem problematiky samotného výskumu a spracovania vzácných tlačí nám posledný blok ponúkol prehľad o stave týchto tlačí a dovolil nám nahliadnúť aj na niekoľko naozaj kuriózných tlačí 16. storočia, a to vďaka ich pôvodu, autorovi, vlastníkovi či

umeleckej stránke.

Konferencia odpovedala na široké spektrum otázok, ktoré sa týkali problematiky výskumu, spracovania, ochrany a existujúcich súpisov tlačí 16. storočia nielen na území Slovenska. Jedným z dôležitých odkazov podujatia je, že spracovanie tlačí 16. storočia nie je ešte zďaleka ukončené a stále je priestor na ďalší výskum. PhDr. Klára Komorová, PhD. vo svojom príspevku okrem iného hodnotila práve stav prác na Generálnom katalógu tlačí 16. storočia zachovaných na území Slovenska, ktorý sa realizuje ako projekt Slovenskej národnej knižnice od 80. rokov 20. storočia. Čiastkovými výstupmi výskumu sú postupne vydávané katalógy tlačí 16. storočia zachované v jednotlivých regiónoch či historických knižniciach. Teší nás, že v roku 2012 boli tlačou publikované ďalšie výsledky výskumu vo forme katalógu *Tlače 16. storočia v banskobystrických knižniciach*¹, ktorého autorkou je Mgr. Mária Bôbová zo Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici.

Významným prínosom k priblíženiu problematiky pasportizácie, výskumu, spracovania a ochrany tlačí 16. storočia je aj konferenčný zborník², obsahujúci príspevky, ktoré na podujatí odzneli. V prípade záujmu si ho môžete objednať e-mailom na adrese: www.svkbb.eu.

Chalupeková, Dana, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, dana.chalupekova@svkbb.eu

1 BÓBOVÁ, Mária. *Tlače 16. storočia v banskobystrických knižniciach*. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2012. 286 s. ISBN 978-80-89388-44-8

2 *16. storočie v zrkadle knižnej kultúry : zborník príspevkov*. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2012. 265 s. ISBN 978-80-89388-48-6

ILUSTROVALA MEDUŠKU AJ OPERÁCIU ORECH A INÉ DEDKOVINY

Výtvarníčka, ilustrátorka Alena Wagnerová je známa svojimi krehkými vizuálnymi výpoveďami nielen v detskej ilustrácii, ale aj medzi obdivovateľmi lyricko-meditatívnych obrazov. Už niekoľko rokov svojím osobitým výtvarným jazykom obohacuje detské časopisy – Slniečko, Včielka, Zornička, Maxík, Adamko a dlhý rad knižných publikácií. Ako ilustrátorka detských kníh a časopisov si v sebe uchováva detský svet a s rešpektom pristupuje k detskej fantázii. Jej bravúrne akvarelové ilustrácie sú svojou hravosťou a nápaditosťou obľúbené u detských čitateľov.

Svoju ilustrátorskú prácu rozvíja súběžne s voľnou maliarskou tvorbou. Intenzívnu výtvarnú činnosť predstavuje na mnohých kolektívnych a autorských výstavách doma i v zahraničí. Najvýznamnejšie z nich boli Bienále ilustrácií v Bratislave, výstavy v Japonsku, Nórsku a Poľsku. Keďže jej nie je ľahostajný rozvoj vnútorného sveta detí, venuje sa zdravotne postihnutým deťom svojimi arteterapeutickými skúsenosťami. Maľovanie jej dáva vhodný priestor na hľadanie vnútornej hodnoty, odvahy a vnútorného prežívania. Vo voľnej tvorbe

sa venuje akvarelu, olejomalbe, suchému pastelu a najnovšie diela vytvára farebnými voskami – enkaustikou.

Alena Wagnerová navštívila Hornonitriansku knižnicu v Prievidzi a stretla sa so žiakmi Praktickej školy (mentálne postihnutí) a so žiakmi Základnej umeleckej školy v Prievidzi. Pripravila pre nich arteterapeutickú etudu pod názvom Krajina. Spolu vytvorili prekrásne výtvarné práce, každý podľa svojej fantázie. Výtvarníčka učila deti pracovať so svojimi predstavami, emóciami a podnetmi z okolia. Tvorivé dielne mali veľký význam, pretože im dali priestor na ich duševnú regeneráciu, možnosť prejať svoju tvorivosť, zotrvať vo svojom vnútornom svete fantázie a zbaviť sa stresu. Žiaci tvorili s veľkou chuťou a elánom. Ilustrátorka hovorí: „Vnútorný svet človeka, jeho objavovanie je pre prežitie v dnešnej dobe veľmi dôležité a jednou z možností je práve výtvarná činnosť.“

My za deti Alene Wagnerovej ďakujeme.

*Božena Blaháčová,
Hornonitrianska knižnica v Prievidzi
bozena.blahacova@hmkpd.tsk.sk*

KNIHOU ZÁHORIA 2011 BOLA ENCYKLOPÉDIA SUCHOHRADU

V októbri uplynulého roka vyhlásili v Záhorskej galérii Jána Mudrocha v Senici výsledky IV. ročníka čitateľskej ankety KNIHA ZÁHORIA 2011. Po troch úspešných ročníkoch čitateľskej ankety sa i tento rok rozhodli organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja - Záhorská galéria Jána Mudrocha, Záhorská knižnica a Záhorské múzeum

spolu s Malackým centrom kultúry vyhlásiť jej ďalší ročník. Z 38 nominovaných knižných titulov z produkcie roku 2011 išlo o publikácie z výtvarného umenia, histórie, tituly venované obciam (Smrdáky, Stupava, Podbranč, Suchohrad), zbierky poézie, knihy o hudobnom nástroji, o kultových kameňoch a svätyňach, knižky o zaujímavostiach z gastronómie,

rozprávky, báje a povesti, detektívka, novely i poviedky. Ponuka bola teda mimoriadne pestrá. Knihy spojené s regiónom Záhoria tematicky alebo autorom textovej či obrazovej časti museli mať pridelené medzinárodné číslo ISBN. Do súťaže ich mohli zapojiť - autor, čitatelia, vydavatelia, distribútori, kníhkcpci, obecné či mestské úrady. Víťazi vzišli z celkového počtu 3933 hlasov, ktoré súťažiacim titulov prideliť čitatelia v 16 verejných knižniciach regiónu a v internetovom hlasovaní. Súťaž podporila tiež Slovenská asociácia knižníc v Bratislave a firma KOHI-PAP Petra Brezinu z Mokrého Hája. Nad vyhlásením výsledkov prevzal záštitu primátor mesta Senica Lubomír Parížek.

Tretiu priečku ziskom 371 hlasov obsadila kniha Pavla Grimma – „*Heligónka*“.

Dejiny diatonickej harmoniky.“ Druhé miesto si vybojoval vlnajší víťaz ankety Radoslav Ragač spolu s Ivanou Fialovou 594 hlasmi za knihu „*Stopy hospodárskych aktivít Františka Štefana Lotrinského na cisárskom panstve Holíč.*“ Knihu vydala Regionálna rozvojová agentúra Skalica. Víťazkou - KNIHOU ZÁHORĽA 2011 bola s 948 získanými hlasmi „*Encyklopédia Suchohradu Dimburka*“ Vydal ju Obecný úrad v Suchohrade ako kolektívne dielo pod taktovkou Františka Višvádera.

V prvom ročníku ankety o titul Kniha Záhoria 2008 zápolilo 30 kníh a ziskom 1617 hlasov zvíťazila monografia Dany Janáčkovej nazvaná „*Ján Náhlík. Fotografie*“ o nestorovi fotografie na Záhori, vydaná Záhorskou galériou. V druhom ročníku sa v konkurencii 32 kníh ziskom 1066 hlasov Knihou Záhoria 2009 stala zberka poézie Zdenky Lacikovej „*S krídlami básne.*“ V treťom ročníku súťažilo 42 titulov a prívlastok Kniha Záhoria 2010 si 1171 hlasmi vybojovala kniha Radoslava Ragača „*Zlatý vek cisárskej rezidencie v Holíči v období Františka Štefana I. Lotrinského.*“

Vyhlasovateľov záujem verejnosti o anketu potešil rovnako ako plodnosť nášho regiónu v takomto každoročnom **Záhoráckom knihobraní**. Knižnica anketu využíva najmä na propagáciu regionálnych autorov a ich tvorby. V roku 2013 sa tešíme na V. ročník a jeho zaujímavé knihy.

Mgr. Katarína Soukupová
Záhorská knižnica Senica
soukupova.katarina@zupa-tt.sk

ZASADNUTIE REDAKČNEJ RADY BULLETINU SAK NETRADIČNE

Prvé zasadnutie Redakčnej rady Bulletinu SAK (ďalej RR B SAK) spadá do zimného obdobia. Posledné roky, s takmer železnou pravidelnosťou, sú poznačené nepriazňou počasia, čo spôsobuje komplikácie v doprave jednotlivých jej členov na určité dohodnuté miesto. Aby sa predišlo problémom tohto druhu a zasadnutie RR sa uskutočnilo podľa plánu, rozhodli sa členovia RR pre netradičný experiment - zasadať „virtuálne“ prostredníctvom videokonferencie. Nápad sa zrodil počas zasadnutia Správnej rady SAK (ďalej SR SAK) v mesiaci januári 2013. Slovo dalo slovo, a tak sa 14.2.2013 stretli členky RR B SAK zo západoslovenského regiónu v zložení M. Žitňanská, D. Tóthová, B. Jakubáčová a L. Čelková vo výpočtovom stredisku SAV v Bratislave a členky zvyšku Slovenska (Z. Babicová, V. Závadská, E. Janšová, K. Prextová) v Univerzitetnej knižnici Technickej univerzity v Košiciach v miestnostiach s príslušnou technikou. Na prvom zasadnutí bola prítomná aj predsedníčka SR SAK PhDr. Daniela Džuganová, Ing. Roman Valenčák ako technická podpora vydávania B SAK a člen SR SAK O. Látka, ktorý svojou prí-

tomnosťou preberal kontrolu nad celým priebehom po technickej stránke.

Na úvod si všetci zúčastnení vypočuli pár slov objasňujúcich pravidlá videokonferenčného rozhovoru: byť v dosahu mikrofónu, hovoriť pomaly, nechať diskutujúceho dohovoriť a pod. Počiatková ostýchavosť bola rýchlo prekonaná, a tak napriek tomu, že reálna prítomnosť bola na dvoch rôznych miestach Slovenska, spojenie Bratislava - Košice a dosiahnutie spoločného cieľa - zasadnutie RR B SAK v plánovanom termíne prebehlo v maximálnej pohode a spokojnosti.

Týmto si dovoľujem v mene všetkých prítomných vysloviť poďakovanie Mgr. Andrei Doktorovej, riaditeľke Ústrednej knižnice SAV a Ing. Ondrejovi Látkovi, PhD., riaditeľovi Ústrednej knižnice TUKE v Košiciach za poskytnutie priestorov vhodných na videokonferenčný prenos.

*PhDr. Zuzana Babicová, Univerzitná knižnica UK UPJŠ v Košiciach
zuzana.babicova@upjs.sk*

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

SPOLUPRÁCA S KNIŽNICAMI V ČESKEJ REPUBLIKE / COOPERATION WITH CZECH LIBRARIES

*Mgr. Emília Antolíková, Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou
antolikova@slovanet.sk*

Abstract: *Cooperation of libraries and library associations within the Slovak and Czech Republics has a long tradition. The author describes different common projects and activities of Czech and Slovak public libraries, based on her own experience.*

Keywords: *public libraries, Czech libraries, cooperation among libraries, projects*

Kľúčové slová: *verejné knižnice, české knižnice, spolupráca knižníc, projekty*

Uprostred tohtoročného horúceho leta, keď sme v našej knižnici učili spolunažívať deti so seniormi a seniorov tancovať s mladými, keď sme uvádzali do života Bibliobox, zavolali mi kolegyne zo Slovenskej asociácie knižníc a opýtali sa, či spolupracujeme s kolegami z Českej republiky. Moje krátke „ÁNO“ bolo v tej chvíli príslubom, že napíšem do Bulletinu príspevok o tejto spolupráci.

Naplánovala som si, ako vypracujem obšiahly dotazník, ktorým oslovím verejné knižnice na Slovensku, získam množstvo informácií a spracujem dokonalý príspevok o tom, ako české a slovenské verejné knižnice spolupracujú. Leto nie je vhodný čas na dotazníky, preto som svoje plány odložila na jeseň. V septembri nás zaplavili dotazníky s množstvom otázok, ktorých odpovede boli nevyhnutné ku konferencii Knižnice 2012. Téma spolupráce nebola natoľko súrna, a ako plynul týždeň za týždňom, pohltili ju každodenné povinnosti. Kolegyne však nezabudli, a pred pár dňami mi pripomenuli, že čas už dávno vypršal a ja som neposlala sľúbený príspevok. Vďaka

ka ďalšej výzve som sa dozvedela, že nie je potrebné mapovať celý verejný knihovnícky svet, skôr zachytiť aktivity vo vzťahu k českým kolegom, do ktorých som sa osobne zapojila. Kolegyne vyslovili nádej, že by tento príspevok mohol byť podnetom, aby sa o spolupráci s kolegami v Českej republike rozpísali ďalší knihovníci.

Vieme, že Krajská knižnica v Žiline, Turčianska knižnica v Martine alebo Knižnica Antona Haboštiaka v Dolnom Kubíne rozvinuli bohatú spoluprácu s knižnicami v Českej republike vďaka tomu, že boli úspešné v európskych projektoch. Lubovnianska knižnica v Starej Lubovni aktívne spolupracuje s Masarykovou verejnou knižnicou vo Vsetíne a ako jediná knižnica zo Slovenska sa zúčastnila Happeningu, ktorý českí kolegovia každoročne organizujú vždy v inom meste. Knižnica P.O. Hviezdoslava rozvinula bohatú spoluprácu v oblasti práce s deťmi a mládežou s Mestskou knižnicou v Chrudimi. Určite by som mohla pokračovať. Najlepšie sa ale píše o aktivitách, na ktorých sa osobne zúčastníte. Preto listujem v pamäti, aby som

zachytila spoluprácu, na ktorej som sa aktívne zúčastnila.

V roku 2008 sa na seminári *Komunitná knižnica* zúčastnili kolegyne z Českej republiky Zuzana Ježková a Katarína Janošková, ktoré prezentovali bohaté komunitné aktivity v českých knižniciach. V ďalších rokoch sa na seminároch o komunitných aktivitách delili o skúsenosti iní českí kolegovia: Blanka Tauberová, Pavel Zajíc, Helenka Gajdušková, Jana Nejezchlebová, Dagmar Bahnerová, Vít Richter.

Ako zástupca SAK som mala možnosť zúčastniť sa konferencie KNIHOVNY SOUČASNOSTI, ktorá sa uskutočňovala v Seči. Konferencia bola pre mňa zdrojom nových informácií a zaujímavých stretnutí. Bola som unesená pohľadom do sály, kde bolo viac ako 350 knihovníkov, z ktorých veľkú časť tvorili zástupcovia verejných knižníc. Témy konferencie dokážu každoročne zaujať a obohatiť. V roku 2012 sa konferencia KNIHOVNY SOUČASNOSTI konala v Pardubiciach, a tak ako inokedy, aj v tomto roku odhalila mnohé zaujímavé témy.

Spolupráca však znamená, že sa obohacujeme navzájom. Aj ja som mala možnosť niekoľkokrát vystúpiť pred kolegami v Českej republike a prezentovať skúsenosti a projekty, ktoré sa darí realizovať u nás na Slovensku i priamo v našej knižnici.

Na seminár „malých venkovských kniho-ven“ v Borech som bola pozvaná pani Danielou Wimmerovou zo sekcie verejných knižníc SKIP. Ústrednou témou odborného programu boli „Komunitné úlohy knižnice v malej obci“, kde som prezentovala úspešné projekty Hornozemplínskej knižnice vo Vranove nad Topľou.

Jedným z výnimočných projektov, do ktorého som sa aktívne zapojila ako jedna z jedenástich účastníčok, bol projekt Knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove „*Slovenskí knihovníci v českých knižniciach*“, ktorého zahraničným partnerom bola Národná knižnica Českej republiky. Projektu sa zúčastnili knihovníčky z celého Slovenska a bol zameraný na pracovné pobyty slovenských knihovníkov pracujúcich s deťmi a so znevýhodnenými používateľmi. Zámerom projektu bola prezentácia a výmena skúseností slovenských knihovníkov s českými v praxi českých knižníc s cieľom zvýšiť ich kompetencie a zručnosti, nadviazať aktívnu interkultúrnu spoluprácu a tiež prezentovať aktivity a činnosti slovenských knižníc prostredníctvom prednášok a workshopov. Cieľom pobytov bola priama účasť vyslaných knihovníkov na chode oddelenia, pri príprave a organizácii podujatí, pri komunikácii s detskými a znevýhodnenými čitateľmi a pod., čo malo na zúčastnených knihovníkov oveľa väčší „tvorivý“ dopad ako účasť na seminároch. Projekt bol výnimočný tým, že sme mali možnosť prezentovať prácu slovenských knižníc prostredníctvom prednášok, prezentácií a propagačných materiálov. Tento pracovný pobyt mi dal možnosť spoznať Knižnicu B.B. Buchlova v Uherskom Hradišti, Mestskú knižnicu v Prahe s jej pobočkami a Národnú knižnicu. Aj v tomto prípade sa potvrdilo staré známe: „lepšie raz vidieť ako stokrát počuť“.

Pri príležitosti 20. výročia SKIP sa v Prahe uskutočnila konferencia *Knižovny a rock 'n' roll*, na ktorú som bola pozvaná, aby som prezentovala projekty, ktoré realizujeme v našej knižnici na podporu čítania. Vďaka

účasti na konferencii som si okrem iného vypočula zaujímavé prednášky zahraničných hostí, p. Zuzany Helinskej s názvom Marketing s ľudskou tvárou a p. Geralda Leitnera, ktorý prednášal o rakúskych knižniciach a ich public relation.

V roku 2009 sme ako prvá verejná knižnica zo Slovenska vstúpili do českého benchmarkingu. Odvtedy porovnávame svoje výkony s knižnicami v Českej republike, čím sa snažíme skvalitňovať svoju činnosť. Sme radi, že slovenské knižnice môžu využívať českú databázu a veríme, že počet zapojených knižníc zo Slovenska bude stúpať.

Určite by som mohla písať o ďalších zaujímavých projektoch a aktivitách, ale spomeniem už len poslednú, pretože pred pár týždňami som sa vrátila z konferencie pod názvom *Společně*, ktorú organizova-

la Mestská knihovna v Chrudimi. Konferencia bola zameraná na Európsky rok aktívneho starnutia a medzigeneračných vzťahov. Prezentovala so na nej úspešné projekty prepájania generácií, ktoré sme v roku 2012 v našej knižnici realizovali. Nielenže som prezentovala aktivity našej knižnice, ale prezentácie, ktoré na konferencii odzneli, boli inšpiratívne a ja som si tak priniesla nové nápady do ďalšej práce.

Spolupráca českých a slovenských knihovníkov je úplne prirodzená. Stretávame sa pri spoločných témach na seminároch a konferenciách, vymieňame si skúsenosti, spolupracujeme pri realizácii projektov, inšpirujeme sa, porovnávame svoje výkony v spoločnej databáze... Určite robíme omnoho viac, možno o tom len málo píšeme.

PERSONÁLIE

ROZHOVOR NA DIAJKU

.... s jubilujúcou Danielou Gondovou / a jubilee interview with Daniela Gondová

Stretávame ju všade tam, kde sa niečo významné v knihovníctve deje. Stretávame ju niekoľko desiatok rokov, či už na pôde profesijných združení, grantových komisií MK SR alebo mnohých celoslovenských aktivít. My, čo máme tú česť pracovať s ňou bližšie, považujeme za prirodzené oslovať ju s problémami, pýtať sa na jej názor či riešenie, a to hlavne na pôde akademických knižníc, ktoré v posledných rokoch prechádzajú na univerzitách zásadnými zmenami. Mení sa pohľad na prácu knihovníka, mení sa pohľad na prácu akademickej knižnice. Táto súvislosť ma napadá práve pri tejto výnimočnej udalosti, akou je životné jubileum Danky Gondovej. Vďa-

ka svojim získaným odborným schopnosťami, praxi v náročnom akademickom prostredí najväčšej univerzity na Slovensku, ale aj skvelým manažérskym schopnosťami a zručnosťami, otvorenosťou, flexibilitou, zanietenosťou, kolegalitou a spoľahlivosťou sa počas svojho aktívneho pracovného života vypracovala na osobnosť, ktorá zásadným spôsobom formovala obraz o akademických knižniciach a knihovníkoch, ale nielen o nich.

O jej odbornosti svedčí rozsiahla publikačná činnosť, za ktorú by sa nemusel hanbiť ani vysokoškolský pedagóg či vedec. Zoznam 151 prác, z toho 3 vedecké práce v domácich zborníkoch, 2 príspevky na zahraničnej vedeckej konferencii, 10 príspevkov na domácich vedeckých konferenciách, 20 správ o vyriešených vedeckovýskumných úlohách, 3 knižné publikácie vydané v domacom vydavateľstve, 36 prehľadových prác v časopisoch a pod., reprezentujú široký záber jej publikačných aktivít.

Danku Gondovú poznajú knihovníci na Slovensku, v zahraničí a poznajú ju i čitateľia nášho odborného periodika. Pri príležitosti jej životného jubilea ju redakčná rada Bulletinu SAK požiadala o rozhovor.

- *Profesia slovenský knihovník nie je ani tak povolanie ako skôr poslanie. Tvoje pôsobenie v slovenskom knihovníctve je toho dôkazom. Ako si však vedela sklbiť povolanie = poslanie s úlohou matky, manželky, dcéry? Dovoľ našim čitateľom nahliadnuť do svojho súkromia.*

Moje súkromie nie je veľmi zaujímavé – 2/3 života som vydatá, mám stále toho istého manžela, 2 deti, zatiaľ všetci pracujeme

v oblasti, ktorá nás naplňuje a baví. Azda to ešte chvíľu vydrží. Porozumenie, vzájomná tolerancia, snaha zbytočne nevyrábať problémy, hľadanie konštruktívnych riešení, určenie priorít, atď., to všetko sú atribúty napomáhajúce k symbióze pracovného i súkromného života.

- *Kto alebo čo nasmerovalo Tvoje kroky na štúdium knihovníctva?*

Od malička ma zaujímala literatúra, ako dieťa som veľmi veľa čítala, knižnica vždy vo mne vyvolávala pocit bážne, rešpektu a úcty k hodnotám, chcela som o všetkom vedieť viac a „vidieť“ aj poza knižničné regály, čo sa tam deje...

- *Ešte nenadišiel čas bilancovať. Predsa však mi nedá, aby som sa neopýtala, ktorý okamih vo svojej profesionálnej kariére považuješ za top?*

Neviem si „vybrať“ top-top, to možno ešte príde!?. Ale mám jasno v top-ten. Spomeniem len prvé tri.

Keď sa pozriem dozadu na mojich viac ako 23 rokov strávených na Univerzite Komenského a uvedomím si, ako sa zmenila naša knižnica za toto obdobie, tak ma to naplňuje uspokojením, vidím zmysel svojej práce i určité zadostučinenie, hoci v našej knižničnej oblasti nikdy nemôžeme povedať, že sme s prácou hotoví, keďže je to oblasť, ktorá sa mimoriadne dynamicky vyvíja a mení, a toto je neustála výzva a nádherné na našej práci.

Významný pracovný okamih bolo aj úspešné ukončenie rokovaní o konzorciálnom prístupe pre slovenské inštitúcie do databáz Web of Science a Current Contents Connect na začiatku tohto tisícročia.

Je skvelé, že tieto bázy ešte stále na Slovensku máme prístupné v rámci projektu NISPEZ (takže moja práca padla na úrodnú pôdu).

Určite za top považujem aj vznik Týždňa slovenských knižníc (TSK), pri iniciovaní ktorého som v roku 2000 bola. Inšpirovali ma skúsenosti a poznatky získané počas pracovnej cesty po USA. V tomto roku máme už 14. ročník a vždy ma poteší, keď čítam svoje slová v charakteristike cieľov a zámerov TSK.

- *Nepozeraš sa dnes tak trochu so závistou na možnosti mladých absolventov knihovníckeho vysokoškolského štúdia? Hoci máloktorý z nich v knižnici aj skončí...*

Nie, nezavídím, skôr naopak, želim im to, ale mrzí ma, že to nie je zúročené v knižniciach. Moja generácia bude o chvíľu pracovne končiť a začíname výrazne pocitovať, že nám vzniká generačná priepasť. My sme počas štúdia nemali také možnosti, ako sú teraz, ale na druhej strane sme sa na vysokej škole stretli s legendami či zakladateľmi súčasného slovenského knihovníctva ako napr. Štefan Pasiar, Ján Žatkuliak, Mária Nováková, Michal Bako, Štefan Kimlička.

- *Ako sa pozeráš do blízkej budúcnosti? Na čo by sa sme mali v našom odbore zamerať, čo riešiť?*

Čaká nás obdobie hodnotenia Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008 – 2013, príprava nového strategického dokumentu, knižničnej legislatívy. Myslím, že máme jedinečnú príležitosť otvorene si povedať, kde je slovenské knihovníctvo. Potrebujeme „si pozametať pred svojím

prahom“, aby sme sa mohli pohnúť ďalej. Trochu sa však obávam, či budeme sami voči sebe úprimní a dostatočne kritickí. Ale ak to neurobíme my, nikto a nič nám nepomôže. Držím nám palce...

Milá jubilantka, milá Danka, prajeme Ti v mene nás všetkých pevné zdravie, občasné ľudské šťastie, osobnú i pracovnú pohodu. Nestrať nič zo skvelých vlastností, ktoré sú Ti vlastné!

PhDr. Daniela Džuganová

PhDr. Zuzana Babicová

The background features a complex geometric pattern of overlapping translucent shapes in shades of grey, white, and light blue. A prominent horizontal band of bright yellow is located at the top, and a thinner yellow band is positioned near the bottom. A thin, dark blue horizontal line is also present near the bottom, just above the ISSN text.

ISSN 1335-7905